

É. k. 1873 máj. 29.

Telje:

471.

Schick pályán szép küzdési...

Nádasdy pályamű.

I. 12.

a)

Erika

Elbeszélő költemény.

Pályamű

Első Ének

A székelyek híret veszik, hogy
a rokon magyar nép Olpad
vezérelte alatt Étele birodalmá-
nak visszafoglalására sít-
nak indult.

Stowath Mihály.

Sem férfit, inekel kelő kobzadalom,
Sem férfiut, nem férfivért, -
Akik csatárok hő véreile harcra rajon
I nyugodni csak, csak aztán teit;
Sem férfiut, ki hősi tett,
Ki vőhákos lovon véres csaták után
Dicsőitett, nagy hősi lett
Izép híre-mint sugárz népekhez eljutván.

Söt, gyöngé nót dalol, gyöngéd, felkú holgyet;
Fem harcivágy, de gerjelem
Vere sugarival, mint villám a tölgyet
Fötételő nagy becsaken,
Tizen sugar szűjere ért,
Nyomában harcivágy s komor gyászos éret
Borongó, zord életie kélt...
Es szive, szive oh! ütött sebből vérezt.

Ah Musa! jöjj segits feszíteni lantomat,
Mivel igyekvő gyermeked
Te nélküled vidor életie nem hozhat
Mester-kézü szép műveket;
A megtett mű hajh! - mitsem ér,
Hahogy komorságod merült le csünerén;
Fem száll reá a dícsbabér,
Ha arcuod nem függött teremto' eseten.

A műnek jelmezét a dícs nyercsécét
Költői esz válasza meg
I a műnek eszmejét a biztos sikereit
Dicső lényed ajálja meg.
Hatalmad, e kedves jelét
Könyörgöm lantomra, e zöngö javamra,
Hely éretim lángzó erét
Képes csak egymagán foglalni át dalba.

Eröm magasztosabb, ha lényed, is segít,
A megtett mű is kedvesebb,
Ha mosolygó arcuod, eszményi szépeit
Vónasival vegyítetted;
Mert hol lényed meg nem jelen:
Hol a magas fönység-art szokják mondani -
Hová tör ez éretelen,
Hová e zöngö mű, hová e köznapi ?'

Dicső elismerést csak úgy nyer gyermeked,
Csak úgy dicsőt, magasztosat..
A mely fehér virág csermelyé' növeked
S mely habdagályt még sem mutat, -
Ha nem keres hű szavat
Fölkesíteni a mű vonásait
S ha az úton bizon halad,
Melyet lángképzete szép hangú dala nyit.
S a költészt, Músa! feszült-húrú lantom
Mely éretű csengő dalán
Mihalgatoimnál csak így arathatom
Múlhatlanul és igazán:
Ha eszmétté érlelmeket
Kelt föl kerem a jól felvexett lantom
S valót mutat a képzelet..
Hű értes valót a vászon-képfalon.

Miként kerülhetném, miként a sorsszeszélyt,
Ha támaszod számúve van?
Vájjon, ki kedveli a leszállt csendes éjt,
Ha fenn az ég csillagtalan?
Ha támaszod az, mely veret,
Akkor a sorsszeszély nem hat le lelhemig
S meg nyúl az emlékezet,
Ha lelhem földjére kik ég ereszkedik.

Sötétes éj gyánánt tűnik fel énnekem
A távol mult kora elűnődésemre
Te sötétes éjen mint fényes látomány
Tut, egy-két csillag el'igó vonást, irván
Te el'igó fényvonal szép időt hoz elém
A futó képzelet aranyzott szekeren.

Ej van; mely csöndes éj, mely rajt, noszt nem ismer,
Mint bőszihar után a leszállott tenger;
A sűrű lombokat nem rögteti a szél,
Virága, levele csendes nyugvásra kél;
Tusogó ajakát, regere nem nyitja,
Mely szívemben a lelket lángzó tűzzel szitná.

Pihen, pihen minden mintha az engesztet
Lehelt volna ide hideg csendességet,
Mintha veszkaszája járt volna e helyen
Oly kietlen minden, olyan élettelen.
.. Vagy tán élet, itten többé nem kel, nem jár,
Sem csapdos szárnyával a kicsinke madár?

E sötétos éjben a meredek lomon
A pengeteg cido mily borzasztón zordon:
Fekete mint a bün, hangtalan mint a sír,
Mint az eltemetett, a szárnyra nem kelt hír,
A függő bérczeken undok barna felleg
Szakadt fátyola ül mordulatlan... visztog.

A bokros sás között a csendes völgy öléin
A sötét csúspatak alig-alig hogy mér;
Világtalan tükrön az égnek csillaga
Ha még oly fényes is, elvész szép sugara;
A száraz haraszt közt nem jár parti madár,
Magánosan nő fel a sok iszapgyorár.

A patak nem ily riót, ahol forrása van,
Partja nem ily puszta, nem ilyen bajtalan!
Esrögve zúg elővire a bércz alul,
Melyre a parti fűr éji árnyéka hül.
A vízmenti hanton a gyöngye virágszál
Hajladozva leng az est fuwallatánál.

Az ének homlokán a bércz oldalában
Barlang tátong elő a mély éjszakában, -
Előtte ötvíz ég hamvado' zsarattal,
Mely fölött a világ már haloványba hal
Lisak néha éled föl az aluvó' zsarát,
Ha a barna csatár köré dob új galyat.

Vaj miért ül, itten ez? mit rejte' szűk barlang,
Hogy a fegyveres ör, ily kesőn itt csatang?
Mi készülődhetik a bércz kebel alatt
Hogy ekként verik fel az éji nyugalmat?
Lépjünk az üregbe szellemi lábakon.,
Halkan, látatlanul., tündéri lovakon.

Mily nehézkes lég jár e csarnokok alatt,
Mily mérges pára sepr fedt a beárfalat!
Sékez fáradtságit a fagyos jég halál
Kinyugodni talán e folyóba jár?...
A padlát fővenyén a ragados iszap
A fekete lapnál ritább.. tisztatlanabb.

Menjünk.. menjünk tovább, mert fojtó itt a lég,
Miként az elárótt a néma sírkajlek!..
A kigyó lángszeme a szikla kő megül
Villog oly rémesen.. ridegen.. mererül,
A varangy esetlen ritalkatja teste
Gubbaszkodik amott összeterepedve.

Menjünk.. menjünk tovább, mert fojtó itt a lég,
Mint a holtakotta, az elárótt kajlek!..
Im! messze.. messze ott minő fény tündököl
A taguló öböl szikla bérce mögöl?..
Mily halvány világú tán rémi fény lehet,
Hogy oly sápadotta teszi az üveget!?

Menjünk még közelebb, hol mint az imaköz,
Oly magasra nyúlók a függő bolthajtás;
Hol a fölkellett hang sohas visszhangra kél,
Mint száradós tölgyek, természetes tövinél.
Hol a cseregő kő oltárokat rakat
E kőoltárokra egyházi szobokat.

Oh! kik ülésznek e bércei odúban,
Mint a téli alkony oly elkomurultán?
Ti vagytok itt talán elhunyt szép őseim
Föltámadt képmatem viágos képeim
Villogó fegyverrel, harci kacagánynyal
Viharos erővel, őzi gyorsasággal?

Ti vagytok itten szép fiúk, ti szép anyák,
Itt, hová gyakran jó a ruszta némaság!?
Mert tartatok szeret a földnek keblében
Ily késő időben az éjnek felében?
Tán a kőszá hírnek féltek dobni koncert,
A futamló szélnek kaparkodó koncert?..

Igen a hír előjöttetek a mélybe,
A hangtalan mélynek nyugovó öleire,
Sohogy szelet véve világot fusson be
Sottan kopogtatna, a hol nem kellene.
Ha a szekely anyák tudnak mi for, itten,
Vaj! mi kélné szárnyra a szülő kebleken?

Te vagy szép rokonkép, te hős hunni apák,
Kiknek kardjaitól reszkete a világ!
Te vagy itt Zandakám! mi bántja őzfejed,
Mondd; mi készülődik árva néped felett?
Tán megsokállottak, hogy a hun most is él,
Hogy szerte nem szórtá őket a pártos szél?

A bán társai közt, mint hegyi fenyőszál,
Olyan hajthatlanul, oly méltósággal áll;
Könnyű sisak fedi az őzhajú fejet.
S az ércsisak ornán barna tollú reszket,
Melynek forgo' tövén opálkö-tündököl,
Mint karika fog be aranyos lemezből.

Ékes párducza reng a temetés vállán
Utalvete büszkén, harci daliásan;
A dombőrült mellen párduczának csatja
A faklya világát sugárú szakgatja;
Széles nehez kardján támaszkodik a bán,
Ékként függ figyelme társainak szaván.

Körültre állanak; a párducos Korda,
Ki a mult csatákon vészburogányt horda;
A szelgyowaságú, a zordszivű Hambárt,
Lapadt ott az ellen, merre menlova járt;
A rohanó Kádor s a nyalka Fihamer
S a bán fia Apold, a széplelkű verer.

Apold fia Apor éjhaja setéten
Mint koszorú ömlék el a halvány képen
Mely ritka szépségű, mint a gyöngé lánynak,
Melyre az ifjuság rovái hullanak;
Ékes vört fedezé a széles szép mellett,
Mint a virágos rét a harti kebelet.

A komor Dalina sötét szóval beszél,
Lordonan mondja el mint közelga veszély:
"Lobogós konyákkal szágüldö lovakon
Közeleg az ellen vadultán... szilajon;
Mióta elhagyták előbbi honjukat,
Sjincsen nép, ki nélkül szabna határvitát."

"Kiev fejedelme teidhajtvá fogadta
Drağa ajándékot, sok aranyat adva;
Horája a hét kiin itten csatlakozott,
Hogy képezhessenek egy nagy zúhatagot;
Europa ölein egy nagy zúhatagot,
Mely itten öntné ki a nővő haragot - -"

Tem végezhetei be gyászvirú beszédet,
Mely a szü nyugalmát viharoként törle szét,
Hogy Tengér sípjának sivító écszava
A tanácskodók közt csendet parancsola.
Fő Tengér mi a hír? mért szól éles sípod,
Mely épen beszédiünk mélyén habortott?

Tán a vesznék szele kelt föl morajjára,
Mely szárnján a vesztés magvait hordozza?
Szól! beszélj jó Tengér! mondd, elross híredet,
Haborgatott lelkünk többé nem csüggedett...!
Tán a szeleken már a rohanó magyar
Stán már saktanyát is piros lángba kavart?

E férfiak, miként néma sír hallgattak
Megdöbönt lelkkel mereven... sápatag.
Mért e megdöbbenés? mi bántja lelketek?
Hogy ehként ihletett a síphang bennetek?
Talan egy vesztjósló komoru sejtelen
M. sötét madárként lármás szivetekben?

Ha ex mar titeket, akkor öröme fel
El messze... messze el a bánat felleggel!
Tem veszt kiált a síp, nem baljóslati hűt,
Mely minden éretet pusztá halomra ít.
A jó sor tünté ki korányos zászlaját,
Ez long jövőtöknek tágas rónáin át.

De halljuk magának Fengeinek híreit,
Helyeket hozzája nem tévedt szél repít.
Im! Fenge szóra kel: „Szeregett Kábonbám!
A hírnök, előtted tisztelgeni kíván. . .”
A mely csend sánt kötött az ajakok fölé,
Helyre a döbbenet ködfelleget szöve. — —

Bélegett a hírnök, a szép barna csatár
Büszkén mint az erdőn a lombos fenyőszál;
Eszillogó két szeme a bán arcán pihen,
Mint a hold sugara a virág levelen.
Ajaka szóra kel, emelkedett hanggal,
Helyre a szív húrján át lágy szellőként nyargal.

„A
A magyar elhagyta ősi szülőföldjét,
Fennretének boldog renegő bölcsőjét
S megindult serege végtelen sorokban
Harcra vágytól égve szívben karagosan
Ment örökjét venni, a másik szebbik hont,
Helyre kébelen hordja a szép szekely rokont.

... Fegyveres atyáink még régi időkéről
Regét hagytak reánk, regét a hun felől.
Atilla fényéről rémes hatalmáról,
Mely leverőbb volt mint a viharos zápor.
Kinek neve akkor világra terjedett,
Kit úgy tekintettek mint villámfellegét.

Mint a förgőteget, amely kitörni kész,
Melynek zord méhében zsákmányra áll a vész;
Aquilea eldőlt, megtört Italia,
Súlyos rabláncba hullt az olasz dalia
Es te büszke nyugat gyárcsón mért remegél,
Mint őszi szellőben a sárguló level? ..

Feltetted fényedet, hogy összeomoland,
Hogy porló ölébe zárdja a síri kánt?
Oh! mondd mért remegél, hisz Aetiusod élt,
Ki véres csatákra mint zúgó vihar kelt! ..
Hajh! ő állta útját komor Atillának,
Ki előtt a népek porba omolának.

Ő nem hagyta tovább a dicsőség utján,
A gyász-katalauni véres csata után, -
Megharsant a kürtző, takaródót fuvott,
Ere a hun után honába száguldott.
Visszafelé mentek szép babérok nélkül
Forstól leveretve szívben kedvetlenül.

Harajött Atilla!... tán hogy nagyobb legyen
A hunnok hatalma a többi népeken! ?...
... Harajött Atilla, de lehullt a babér,
Mit fehérbe takart a reggi sátruya der...
Szomorú ősz hozta e zsumarás évet
- Atilla halála - a hunmező felett. -

Csörgeteg ágyába tették a szemfedelt
Biboros öltönybe takarván a vezért
S most teteme fölött a fodros ár csapong
S a fodros ár felett a lombos ág hajlong.
Oh ^{hajnás} csörgeteg! a hunni dicső nevet
Zajongó víz alká - oh mondd - miért semmed! ?

Mióta szibbatag sírjába fekvének
Hősi Atillával a hunni dicsőség,
Mintha pártos átok kereste volna fel
Ópinket villámot szörő fürgeteggel:
Fölbomlott kőveként úgy hullottak szerte
Egymás ellenében orgyilokra kelve.

Mennyi hunnak vére festé az ősz Dunát,
Mintha csak a korány öltne rá sírúháit!
- - Oh! ti zúgó habok, méit adtok helyet
A pártoskodóknak fodros szemfedelt ?
Mert nem voltatok tiiz, hogy pártosságokat
Égettetek volna, mint lélek-fundolat ? "

Itt megállt a csatár, mert nem bírta szava,
Melyre hullámival zokorvít árada;
Fötöttö két szemé még sötétebbé lön,
Midőn a bánat látta szívében vérezőn,
Apold fia Apor rácsapott kardjára,
É csapást vezetett szívének zajlása.

"Folytasd tovább, rokon! ha szóddal fölkelted
Ujon sajojásra szünk beheggett sebet!"
"Feloszlott a hun nép mint széthullt koszorú,
Egy részét Erdélybe veté a honfi bü, -
Hogy szerzett honukban lelje meg a halált,
Mely a csatamezőn reájok nem talált."

Egy másik füzere messzebbre, tévedett
Tündéretlen földek, hideg mezők felett, -
Vegre elbolyongott az ősi kazárba
A kedves szülőre, az idős anyára
S az otthon újonnan fölélt testvéreknek
Atilla fenyvéről regét beszélnek.

E kedves szép regé atyáról magzatra
A hunról magyara örökként olvada
S így hagyta a magyar ősi, szülőföldjét,
Fennzetünknek boldog renegó bölcsőjét:
Hogy örökjét venne a másik, szebbik kont,
Mely kebelén hordja a szép székelyrokont.

Főtünknek híre mint a gyöngé nádszál
Hajlongott az orosz, inogott a kazár;
Roharó árunknak nem állt ellen a gát,
Hol szétterítettük árunknak bőszeját
S most népem köszöntet, osztózi a dias felett,
Nyítsad fejedelmi, rokon! kezedet. -"

-- Hova lett a szivől a tomboló tenger
Mely még imént küzdött karna féjeteaggel!?
Tan zúmarás jégfagy esondite, le az árt,
Mely a szivék halman olyatén kalapált?
Vagy rögtöni szélesend tartá le a habot,
Mely a szü medrében már partig dagadott?

Sem rögtöni szélesend, nem zúmarás jégfagy,
Mitől a kebelnek tengere alá hagy;
Csak repeső öröm veri el e habon
A fölkelte hullámot, ha zajong szilajon,
E repeső öröm a követtől ered
Hévível szállva el a kösi kebleket.

*) ... Keresedik a fény, alszanak a fátylak
A csend kezd pihenni a barlangok termén
Az egymáson függő szönyalkú denevők
Háborítlan csendes ny pihenésre tér
A guggoló varangy előbbre humpereg
Fedves reptikából nehezen... görnyeteg

Künn a felhőtelen, a csillagos égen
Emelkedik a hold, üstre szegetten;
Az ötvíznek hamván játszi szél, enyeleg
S a játszi szellővel a lármás csörgeteg,
Míg a keső ijnek sötétes sátona
Véges végig fekszik a tisztátlan tora.

*) A végelotti szak első két sora helyett:
Keresedik a fény, elhuny a szövetnek,
Helyt, enged, helyt ajánl a komor, sötétnek.

Második Ének

A főabonban tisztje volt
a vallási és világi ügyek
vezetése.

Izabó Károly.

Tova siet az éj mint miszt csodás látomány
Trossát hajt az ég a harmatos korány..
Rózsát.. rózsát.. ragyogó levéllel..
Ragyogó levéllel.. aranyos szegélylyel..
Chanyos szegélylyel.. tündöklő kehelylyel..
Minőt a természet jó kedvében lehel

A hajlongó fűszál s a rezgő falevél
Ezerszinben játszik, mint a női szeszély..
Fulvilági fényben, bíboros csattal
Van keresztül vonva a léjtős hegykebel..
Mily szép ma a hajnal, mily díszbe öltözik,
Mily szép ruhát vett föl az erdő hegyvidék! -

Mintha lánggal égne a himes völgy meder
Mintha lángot hajtna a csöregteg esernyő! -
... Mi van kelőben ott a berck mellékén,
Hol a lármázó, ér a csalit közé mien! ?
... Alázatját végre az testvér székely népe,
Istenem! mily kedves, mily szívemelő kép!

Az áldozás hívón pattogó tűz lángol,
Melyen a komor fiút mint a sűrű fátyol
Tékén keszen fekszik, s csak néha szakad meg
Mint a borús, egen a feketés felleg
Szikkadó villámként tör rajta át a lob,
Mint lármás tengeren a habos viroszlop.

Dé, im!... a fiútfelleg mint varázsütésre
Szélylyelszakadozva fölözlik a légbe.
... Füstán lángol a tűz legkisebb fiút, nékiül,
Míg a korányos ég lassanként kikékiül
Telentven, hogy a nap aranyos sugara
Készül szétszórtani a halmos avara.

A nép áldozója a galambfehér mien
Vihogva kűrködik megszorított fekéen.
A sejtés künözra, mely halálát látja
Borradva névén az ünnepi oltára,
Mint négyszegkő tesz ki lomb-díszszel földötlen
Himes virágokkal repkénynyel kötötten.

A márvány kő körül tagas kőalakban
All a kunszékely nép csöndesen... rajtalan.
Mint a szárados fa növevény erdőben
Ugy tűnik fel a bán megaggott erőben.
Bár lebegő haja őszbe csavarodott,
Munkássága azért még elnem nyugodott.

Mindjárt közelében a termetes Apold
Kőről az idő már minden tüst lerabolt, -
Csak szemében maradt még hátra két sugár
Mint költöz ködéskor az elfeledt madár. -
Haját is befödi, bekinté havával,
Oncaát meg volt türe támadt hamujával.

Ótán jó két fia, mindkettő felett ág,
Hely a szülő-törzsen túlhajtvá messze hág;
Főg Ugron az egyik, büszkeség arcában,
Főseges büszkeség kiejtett szavában;
Fennség lelkében, gyöngédség modorán,
Felleme magasság nagy széles homlokán.

A másik meg Apor, az az öregebbik,
Öccsénél a törzsen messzebb emelkedik;
Koronája nagyobb, ága is lombosabb
F kedélye nyugtalan mint csapongó hab;
Előbb atyjának is e természete volt,
Főv-, kedélye, lelke is ily nyugtalan font.

Fremében ej fekszik az ifjúság heve,
Hely üde, ragyogó mint tavasz reggele,
Hely mint komor ejben föltámadt tiszta tűz.
Főtésig helyibe világosságot tűz. -
A széles vállakon páduros kacragány
Fgyémántszegecs forgo' tiündöklő sisakján.

Az elhagyhatlan társ, a csengő-szájú kard,
Hely vérsé' tenni a fölkelte harárvihart,
Büszkén csing oldalán, mert hisz e pengő' vas
Hívó lenne csatán, ha nem diadalmas?
Apor és Apolt kiált a szép Enikő áll
Mint vedkarczok mellett a gyöngé liljomszál.

Éltes Apolt kedves gyönyörű leánya
A lombos tölgyágnak gyöngé szép hajtása
Hofekér kezekkel, lilium, teumettel
F a tünde szép arcán éjsötét szemekkel
Fzemekkel, melyekben az üdv, a meny, ragyog
Fmelyek tiündöklenek mint égi csillagok.

Hicsünke ajkanak kiquitett szava
Lagy olvadó miként a csattogány dala.
Remegőbb hangokat edesebb dalokat
A regere hangolt lantnak hurja nemad. -
Remegj ifjú tőle, ha szerelmről esereg,
Ha szűd meg oly vadul miként a rengeteg.

Mint fölvesi mélyén a lappangó eret
Bármily kicsiny legyen, bármily elleplezett
Iha tán hideg ez ér, mint telen át a jég
Vagy ha élettelen, mint a kiatlenség:
Ugy heével fogja el s, e zord, ér, lángra gyúl
S kiatlenség helyett rá, ércs tárja hull.

Kecsi kicsinyek s fehérek mint a hab
Mint nyári estvén a bárány felhő-darab
Hosszú lengő haja, mint a sötét éjféli
Reng gyöngye vállain, reng mint mezőn a szél;
Hólagy öltöny kéjén, mely testét takarja
Fatszadóra lebeg a regg furallatja

S e redőzött ruha angyali természetén
Hosszan ömlik alá, ékesen... könyveden
Mint ha tünderkerék szöttek volna rája
Végigömlöve rajt a kecsnek búbája;
Mint ha Sellok adták volna kölesönképen
Rorsás hajnalalkor, a korány perczében.

Gyöngye derékaiól egy könnyű vérselyem
Uszik lágy fodráival a szellő-tengeren, -
Maja mintegy hirtelre fogja át a haját
Mely könnyű sátorként emelkedik... dagad;
Majd mint a szeszélyes gyermek szülőjétől
Még ki, sem pihenve ismét futni készül.

.. Oh! nézetek oda! a táltos tört emel
Halálós szándokokkal hideg türelemmel.
Még feszült tagokkal áll a fekete vett men
Hidegült merészig nagy villogó szemén
Erüstszerű szörén borzongás fut végig
Értve éve testen sávéig véreig.

Lassú reszketegség ingatván lábait
A sejtelen benne lesújtó viszt sajátit
S e kínos sejtemény megköti éretét
Mintegy megköviti, asibbasztja idejét
Es szótlan hangtalan áll, is oly merően
Mint égbenyúlt várom a hegyi bérczen.

Eltér nyult fejjel hallgat figyel a nép
Lekötve érzelmét szűjén, telken a kéj
Fáll mint a kötőmeg meg, ist sem szemelve
Elfojtva, elnyomva szava lélekzete
I az éjszín taláru, táltos acélt emel
Halálos szándokkal hideg türelemmel...

Leccapott az acél, a mien végsőt horkant
Vérétől párologva a himes pársithant,
A táltos véázott tenyerét takarja
A megtört szem elé a széles homlokra, -
Végre mint viharban a gyöngye fakaram
Emlek össze a ló a tűzhely hamuján.

A nyilt, tágas síven vastagon foly a vér;
Hely a gödör mélyén aronnal elalél;
Téri... soká nézi a táltos mereven
Az ellasult folyást a földi kebelen
I a nép várja, várja mit réjt magán a nap
I a kebel lesz folyton zajosb nyugtalanabb,

Végre az aludt vér betemeti a rést
Fekete főtájéval a táguult mélyedeist
I fölbontja a táltos a roskadt tetemet,
Mint csikkázó villám a barna felliget
I nézi a kivett belt hosszasan hallgatag,
Mely gyorsan párolog mint nyáron a ruhátag.

Es fölszáll az égbe a csengő imahang
Mintka bérces völgyben szölvén kisingy hang.
Után körbeveggyül a nép dalimája,
Mint a lomb árnyába az alkony homálya
I zeng a bércsoromja szárszoros visszhanggal,
Melyet el-elbámul a távozó hajnal

- 1 Elhangzott a dal, elmúlt a virradat,
- 2 Lekullott az égről a korányos isarat
- 3 I fölmevül a naparc mint jászó tűzgolyó
- 5 I a nép várja... várja mit réjt magán a nap
- 4 Hely mint gősi hatlan oly fénylő lángoló
- 6 I a kebel lesz folyton zajosb nyugtalanabb

A bel, eltemetve mélyen a föld alá,
Hogy bolyongó állat diiva ne kajtaná;
A véinek tösvája beszikkadt a gyepen
Mint a harmat csöjje a virág levelen
Sa verbe mártott kard, a Hadünnak képe
Az ottani kövön keresztbe van téve.

A véres kard előtt az üldöző pohár,
Helyet fentöröknek Bonaavart a bánnál;
Aranyzott kehelyén három női alak,
Kik egymáson függnék, egymásra kajtanak
A scytha merőkön, a szülői ronán
A messzibe néznek... merengenek melán.

A tisztos rabonban az éltés Zandahám
Mily büszkén lép elő a himes gyep hantján;
Tekintete előtt a táltos meghajol,
Mint a fának lombja, ha rá a szél hajol
S felőn érinti köntöse szegélyét,
Igy ajálva neki szolgáló keszvéjét.

Zandahám fölkija: Öreg! mona mit lattal
A fölkelő nappak arany sugaránál! ...
S fogtalan ajkai a világtalannak
Remegve-mozogva beszide nyílnak;
Am képtelen szavát visszhangrani a lég
De-hogy a bán jítse - arra mégis, elég.

Ex artán tovább, men az áldozat köig
S helkében hallgatag sokáig tűnődik,
Mindart mondani el mit a táltos látott,
Mikor a kelő nap az észreke hágott
Sa nép várja... várja mit rejt magán a nap
Sa kebel lesz folyton rajosb... nyugtalanabb

„ - Ma'it akkor, midon meganyátok rengete
Lón ottva belétek egy régies rege;
E régies rege övink ajkán támadt
S vele együtt mindjárt fekete gyálarat,
Hely erudar bélyegét homlokunkra üti
Hogy pártosság szállott a székelyek fölé.

Mi itt állottunk meg e kicsiny hazában
Európa ezen elrejtett zugában
S tüntünk.. tüntünk sokat, ha ellenár csapott
Ha felénk kergette a tüvemlő habot;
Végre orjása lett a székely nemzetnek,
Kétől a szomszédok el-visszaüzetnek.

Erőta a székely háborúitlan él
Sem bántja ölö szél, nem bántja pusztá tel
Oly régi vendég már a nyugalmas béke
Hogy szokatlan állna most kardunk a kézbe
S most hogy a hír kering, hogy közelga vihar
Szütőkben a sejtés mindent összekavar?

Bár forgatag ez, mely mindent el-szétlőr
Melynek nyomán két föl engeszis, vész nyomor
Mecseinken mégis, ha majd átalsiet
Kelni - szállani fog idein a szép élet. -
Ó lesz majd támbotja pötlén betegnek
A vihartól csapott kifáradt székelynek.

Midőn Atllánkat a halál elkerte
Az élet öléből a holtak kertjébe:
Csaba seregével, elhagyta hazáját
Messze.. messze hagyta honyá kik határait
S egy szép nap reggelén görögül rörgötött
Mégongyult seregének szállásért, csavott.

Őt magát rokon udvarba fogadta,
Kifáradt népet meg táborba osztatta,
Hogy hasznát vehessék, ha már, ide jöve
Te legyen hazának, ingyenes evője.
Ingyenes evője nem voltak hazának,
A véres csatákban majd mind, elhullanak.

S az az egy-kettő meg, a ki hátra maradt
A görög udvartól Ársiába szakadt
S bolyongott sokáig, tevelgygett sokáig,
Míg végre eljutott az ősi hazáig. -
Hol testvéri akadt, a vitéz magyarra
S regilik,.. beszélük, mily szép a hun-haza.

Istikhon elterülő vágyat, ültetnek be
Szijedő gyökérrel a hósi keblekbe,
Mely az unokáknak szíjén levelet hajt
I kisobb a levél helyett virágterhelté galyt. -
Le virágkelyheknek hírsínke ajaka
Az elvetett vágyat újra felgyúlasztja.

E vágy lett veréjük Asia merzén
I az orosz harának rusmarás kebelén.
I most ropant táboruk Halis mellett tanyán,
Lorukon sergükön faradvág, lanka dás. -
Ez úti bankadást nyugodja hírsínyig,
Győző Almos meg a magyar leventeség.

Szekely nép: 'Vereim!' itt van a percrenet
Hogy keblekre fogadd a szép testvéreket.
Oh! egyesítsük a két éiben csörgedőt
Tagy medrű folyóvá büszke nyugat előtt.
Oh! meglásd e folyón tarka hajók járnak;
Hirc, vitévsége a hun - magyar árnak. -"

Récső morajban tört ki a szekely nép:
Küldjük követünket, küldjük minnélőbb!
Zandakam, ezután kijelölte sorba,
Hogy kiléjjen által a követség sorba. -
Ménjükre kapnak fel a küldött vitézek
I a messze ködében porként elenyésztek.

Lora kapott aztán a bán s unokája.
Sietve üggették kezek Bondaravára;
A hollószóú min csakugy játszva szökel
Versenyben futkossa a lebke szellővel.
Kényesen hordozza drága becses terhet
A kis Székelyhonnak legnagyobb emberét.

Mirtha tudná mit vesz oly büszkén porosz kál
A magasban járó napnak sugarainál.
Csillogó teríték terítve a mimen,
Mely díszben tuljár a képes kéjreményen,
A napnak aranyos sugarát törötten
Tündéfényben adja igazán... büvösen.

Mellette Enikő höfeki hatása
Kardaljafővényt az uti avarra;
Mint kitárt lobogó dagador a szélbe
Csillogó-villogó lebegő sörénye;
Türelmetlen püszköl, tán lassú e ménes
Már mire való ez ifjú tüzeles!?

Enikő oldalán átyja jüggel Apott
Fölverve fölúve föllegekkel a port;
Szépen szedi lábát szélsőbes szép lora
Szaporára lejtet sörénye lobogva;
Finom-fejér fejen fényesség tejider
Majd futó füzeként vereztek tévedez.

Az áldorás helyen vigadásta merült
A népi, mit már rég nem volt ilyen lelkesítő;
Köztük barna Apor, és a szöke Halom
A két legjobb barát keleten nyugaton.
.. Halatorik a népi szépen pengő koboz
Sa kebel, tengere partjaig dagador.

Hajh! nyugszik, száll a nap, elhal szép világa
Elhal, elül a nap rivaja, lámdija.
A cseregő madár a lomb köze repül
Fádjának moharos puha mellére ül;
Vidág édet szini nem jár szorgos méhe
A himes réteken a vidág-levelek.

Es hogy leszállt a nap a nagy hegyek mögött
Lápadtan kél a hold az edőség fölött
I halvány sugarakat szór el a vidéken
Mintegy andalogva az alkonyi légen
Elhal a napi raj. . száll repül az élet
Oh! jó visszatartlan a hideg enyészet!

A hideg enyészet a budári lakon
Ottan leng hidegen az elgyengült aggon;
Reostek szemel az ősz rovó barnak,
Fekete sugári mind mind lehullának.
A nyílt ablakon át az alkonyati szél
Majd őszhajára száll, majd még képre ter.

"Szép apám! nagyapám! maradj még mi nálunk
Mert nélküled fonyadt lesz élet- virágunk,
Oh! szemed sugara, éltette kevével,
Ajkad mosolyától nyílt virága szelylel;
Mint nyári permeteg hat a száradt rétire,
Ugy hatott szívünkig ajakod beszéde.

Maradj! maradj! nálunk, már közelga magyar,
Hirdesét költi fel, előtte az avar,
Mely a szép szavakat zúgva adja tovább
Híreit magára ötvén a zsongó lán . .
Felénk közelgenek szerető okajjal
Szívben határtalan vágyódó sokajjal!" -

A bánat megihlette a lánykának szava
Meginogott lelken kebelének hava,
Mely mint a kölepel szélkor a partlagon
Szárnyra kel. . . messze száll gyorsan, bomlatagorai
Ugy szállt, el helyette föltámadt ösvágya;
Csak látván már őket a kunni házába!" -

De ha gyámoltalan a gyöngye cséméle
- Ha szaggatag szello' zúg- zajong felette -
Sem állhat ellene roppant erejének,
Megtörök: úgy tört meg a bánban a lélek;
Beszűródött ajka, megtörött két szeme,
Lehulltak karjai, elhagyta ereje . .

Zsong- susog a falomb, remeg a falevél,
A csöregteg zaja elvimmül . . elalél . .
A hold arcát künnöl bőviti sápadtan
É meglátja, Eniköt búsán, vigasztalan . . .
Zsong- susog a falomb . . hajlong a gyöngyfü . . .
Sátakban foly le a lánykára könnyedü . . .

Székelység, ne könyerz! temedd a könnyeket!
Feledd, hogy mit jelent a kín- bí- nevezet!
A magyar, égről is a bí- könye szakad,
Amde a mint szakad, érvoly gyorsan apad;
Leapasztja Orpád fonsíges szelleme
Csjási lelkenek magasult ereje .

Ami Álmos helyett Apád szelleme lett,
An legyen itt Apolt a székely nép felett...
... A hit- egyois madár- terhelten jó, repül
Szárnyát, csattogtatva gyorsan, békétlenül:
Apolt, banna Apolt! Apád banna emelt
Vedd a báni kardot, e főszege szent jelt!

Harmadik Ének

... expositioque legibus sculptis
in lapidibus Hatkoszer...
Székely krönika.

„Atyám! édes Atyám! jönnék a magyarok,
Jönnék a leventék, a dicső lovagok
Szellogys méréken, csillogó fegyverrel...
É sereg jó atyám! téged is idekel?
Hogyne idekelne hisz oly szűz a magyar
Gyorsabb özikémmel, gyorsabb mint a vihar!”

Karcsúbbak mint az őz, erősök mint a tölgy,
Kikint lángra gyúlad a gyengekeblű hölgy.
Szemükben új lakik, a koromszínű új, —
Hol égő tűz lobog és kedves szenvedély;
Kajók vasként, erős, a nőt megvédik őket
Gyorsak a csatában s halálig vakmerők.”

Szépek a magyarok, kedves jó leányom!
Szépek, olyan szépek mint a képes álmom,
Sziklahint szilárdak, förgetegként gyorsak,
Ha szabad út adnak harcai haragjoknak...
De méit, e dicsőiet remegő Enikém,
Falar seivet vágott, eggik, szüdnék, eien?...

Senki szökött a lányka, csak mint a sebrét, vad,
Könny fájdalmában, szülejéhez, szalad -
Fehér arcát atyja kebelére rejti,
Hogy láttan' folyának megerezt könnyei.
Mégindül az atya, e hü vallományon,
Hosolygva szól hozzá: „Bohó kis leányom!”

Szedd rendbe szép magad itt más a magyarok
A vihar fiait, az égi villagok!
Mit gondolsz lovagod, ha síva lát magad,
Hogy ha a szenvedély ily könnyen elragad.
Szedd rendbe magadat, száritsd a könnyeket,
Hogy ne lássa szüddben ezt a förgeteg! -

A szó jöfomán meg nem halt, el az ajkon,
Ahogy magához jött a kedves hajadon, -
Mint ha misem adta volna, elő magát,
Akikent esendit, le szivének viharát
Hárban, égő szemét atyjára, emeli,
Ajka a jégmosolyt, nyugalmat szinleté.

Ha!... mint bontakozik a kis magyar sereg
Kanyarodásiból, miként a csöreg,
Mig végre a rendes elvonásban, ügget,
Fegyverükön a nap sugarat költöget
Ea kiszáradt porond a lödobja alatt
Lassan, emelkedő porfellekbe szakad.

Ugy tűnnek ök, elő a porba merülve
Kavargó fellekbe temelve, vegyülve, -
Mint ha könnyűsárnyú tükröző délibáb,
- Mely alatt, uszkálgat a megkorhadott láb -
Rájzolna a légbe kőzölgő sereget,
Cijás alakokat vihogó mien felett.

Oh! te elmém, elmém! mért vagy ily szegényes,
Mikor ez a szereg oly szép, olyan ékes! -
Mért nem találsz híven színező festéket,
Hogy megteremthetnéd e gyönyörű képet? -
A képet tavától, ilyen sivány szarvat
Halászatni, ugyan rösteljed már magad!

Itt is fészegeted, ott is fészegeted
Munkáló ékeiddel fészelt képetemet;
Majd, mint a nyugtalan lebegő pillangó
Keressz viág-edet, te szilaj nyargaló! -
Légy barna Dalmára, hogy ül szép keselyén,
Mint a gyors hercegen a vihar fellegén.

Ily szép barna arcok, e fénylő szemekkel
Körmöjű hajjal, íves szemöldökkel;
Ily gyönyörű természet, e széles vállakkal
Emelkedett mellrel szép karcsú arúkkal
Csak heves Asia földjén nevelkedhet:
Az emberi nemnek e's szülője felett.

Medvebőrű kalpag fogja össze haját
- Mely vállára hosszú göndör füntöt bocsát -
Elején fehér toll van mélyen, keresztve
Lebegő pihével halvány opálkőbe.
Fegyver nincs oldalán, csak nagy széles kardja
Csatlog-csing csifázott hüvelybe takarva.

Parkálló tigris bőr nyugoszik nagy vállán,
Mely állatot, éjjel a dontóri ronán
Állitá meg rémes, vészre ugrásában,
Fölajzott dűkében támadó fullában...
E kacagányt mellén csillag fogja, egybe
A leszálló napnak sugarával telve.

Könnyüded; de erős páis reng balkarján
Rémes képpel földre csillamló avarján:
Egy szörny tatár-alak csatázik magyarral,
Kínck faradt felkén már a halál nyargal
Es hogy ehként nyargal: két sebből folya vér,
Kárjában az erő szakadatlan alél.

A vért rongyba szelve esing hajlott természetén,
Fisakja lenn hever a fövény tengerén;
De mégis mentve van: messziúnen, egy csatár
Gyorra nyilat föl az est homályánál. —
... A fiatal csatár barna Palma maga
Ia vérező vitéz Palma édes atyja.

Fénylő csillagokkal ejkék egü bövid
Federi hajottan a sebés mien szügyét
I ez égnek közepén az erős nyak alatt
Félkarimájú holda vet messze sugarat
I csak olyankor fogy meg sápadt halványfénye
Ha sádot, eszt, lea lonak sövénye. — — —

... Hah! mi rug, mi rajong? mintha virár kebre
A gyep pársitára a völgyi kebelre! —
Mily ajkú szivaj es? mi szül, itt félelmet?
Szüre hófuvatot, mely vihar hempelyget?
Hogy elhalványultak rózsái az arcának,
Ia harci paripák milyeket horkannak!

Hajk! büszke Apollón, hol van szép leányod,
Izeretett gyümeked, élet-boldogságod! —
Elovádott arccsal a távol ködébe
Mien tapad szemed sugarának fénye?
Mint remeg ajakod, miként remeg kezed,
Arccod halványága milyetén növeked!

Bokrosult paripa viszi gyümeked
Maja sürgöteg ágyán, maja lapos hely felett;
Maja észrakája fölbontva, egészen
Szakadt lobogóként leng-libeg a légen;
Ruhája, uszálgát a seije szakgatja
Futó szello tépi, lengő szél durrasztja.

Segítség! fogjátok a bokrosult lovat! ...
Oli vege! ... im ottan szakadok látogat,
Elyeli Eniköt... szép lovával együtt...
— — Talig hogy kimondják a rémes végbetűt,
Fagyot horkan a ló s mint lehullt nyíl megáll
Istán megfordulva más irány felé száll.

Ifjak! magyar hősök! hun - székely testvérek! -
A gyöngé lányt vesznék - ok! - ne engedjétek! -
A vadult páipa feket vesztve vagtat. . .
Veszteg ne álljatok! . . . en szeggyen gyalázat! . . .
Sékketek orje kivesz kis kezéből,
Hátva döl. . . már lehull hamiszin nyergéből!

.. Ki jö ott oly gyorsan szellel vetekedve
Miként a szárnyos nyíl ijából kivetve?
.. Orsoljátok félre! csinaljátok ítat,
A síelő minnek ítat. . . széles ítat! -
Félre a mien elől! mert halálba gázol! . . .
Mint fújja a páráit véres onlikából!

Dalma lova repül, ily nagy sebbel - lobbal. . .
Gyorsan, mintha lenne egy végtelen vonal.
Gardája úgy néz ki mint gyászos hírvétet,
Ki éjjeli órán nyugalmaiból ébredt! -
Kötetes sápadtság terül, el két arcán,
Mint őszi hervadás a levelnek lapján!

Enikő hátasa vadultan tévelyeg,
Majd megáll, majd meg megy, mint szeszélyes gyerek;
Majd meg ágaszkodik s hatalmasan ring - fü
Tihogásaitól zong - cseng a völgy-odú. -
A lányka orje már vesz kis kezéből,
Hátva döl. . . már lehull. . . hamiszin nyergéből,

Dalmainak keselye megy visszatartlanul. . .
Elmarad csörgeteg. . . fa. . . fü a lö alul:
A lányka lett síelője, ő, ciette nyargal
Gyorsult síetőséssel csattogó robajjal.
Az ifjunak arcán két lázas szem lobog,
Kebben dolgoz kovács - a szívőár - kopog

Izűkiül köztük a tér, kisebbül a határ
De sem bérces hely már, hanem völgyi lapály,
Végre utolérve a hófehér hárta
Mely vadultabban száll mint menekülő szárnyas,
De gyorsabb, erősebb a természetes kesely.
Könnyen szágulda mint a szélből hajtott pely.

Dalma keblete már a lányét, éri
Kajkásba, együlvé keble, éremcsinyi. -
Becsukott szemekkel szágulda a leányka
Arcára, terülve haja, éjszakája,
Halként dagadozik kebleinek két halma
A melyre ujjasa, fodrait takarja.

Száguldnak a ménék, rohannak a ménék,
Székelyek, magyarok rájuk felvé nének.
De aléltóságából fölibred a leányka
S Dalmára, néz szemé sötét éjszakája
Arcát rögtön piros önti el arjával
S nagyot ránt a fekete gyöngyök-lágykájával.

Hah! ujra ma lett a bokrosott lónak
Mely fekete szerint száll mint kormányzott csónak.
Csapja, üti a mént korbácsolja szüggét
Sevelé futását, nevelé bős dühét
S a ló bőszen szágulda rug-kapálva gázol
Mint fiúja a párat véres orlikából.

E paripa most már nem szeszélyes gyerek,
Hi kényet követve rohanna ögyeleg;
Fut miként a felleg, melyet viharsszél hajt,
Melyet utján folyton egy irányba szalajt.
Enikő keble mint tenger hullámaik,
Mely majd fenékiig ül, majd fölhang partjaig.

Szép Dalma! jó Dalma! min morogsz, ily búsan,
Hol jártatod szemed, ily elkomorultan? -
Szed csak keselyedet, mely szeltalan ödöng,
Lába alatt a föld visszhangozva kong-döng! -
Lebke szél paszkolja, nőgatja menedet,
Ugyan ereszed meg csillogó fekedet!

Szed csak - keveses ifjú! - Enikő már helyt ér
Csoltbanhoz a min elnyugodottan ter, -
Vérhabos fekjénél két csatár fogja el
S törlik innadást puhálgy szövettel, -
Fáraatt a leányka keble alig zihál,
Haján a futó szél elpikent, nem himbál.

Oh éltés rabonban csak félve... remegve
Fogadja lányát az atyai kebelre.
Reszkető kezekkel simítja el haját
Inci... hosszan nézi elhalványult arcát;
Minttha attól tartna: most is men ragadja,
Most is veszben forog gyöngyű magzatja.

Aután báronylagy pársitra emelik,
Mely fölé jávorfa árnya, ereszkedik
Ea teepélyesfa megrészdül szóra kél
Jusogó hangjával, reszketegve beszél.
A közelgő alkony almot küld a lányra,
Mely szemére, ül le mint méh a virágra.

Dálna - hogy nem látta többé szép Enikét -
Megereszti lova szükre fogott feketét.
A, men szökve szágula... csejje... fa... lapu marad,
Am merengésiből Dálna föl nem riad;
Ezri, hogy szüjére szállott lo valami, -
Bár súlyos, de mégis szereti ott hagyni.

Oh öreg rabonban a serghez sietett,
Hogy lánya, elalvék a gyepvárkos felett.
Örömhír fogadta szép hangú szavával,
Szép öröm repült rá, csillogó bájával;
Oh örömhírt Apád küldötte messziről
Rokon-szeretete, irzete jelsül.

Ex a kedves öröm köre vagyok véve,
Kedves a betűje, betűjének fénye;
Drága az irása, most szeretet küldi,
Mert nyomos egészségét két orvós fűsér;
De drágább tartalma - mit vér pecsétel -
Mert rajta lengedez őscink szellemé.

Apolt bár azután, visszateit lányához,
Mert szülői szíve, még mindétig gyászos, -
Leül feje mellé, elmerül szép arcán,
Oh arcra szállt lárnak, elterült szavatján.
Mint piheg kis keble... im! szóra kél ajka...
.. Ah!.. a szó, elcsorve sokajba olvadva.

Negyedik Ének

Es ha láttál szépen nőtt virágot
Elhajolni belső baj miatt:
Ugy hajolt el, félvén a világot,
Izép Monka tithos bü alatt,
Sársavaga lángzó vízemények,
Kinos emlékek, és kihalt remények.
Vörösmarty Mihály.

Hallgassatok szellők! néműjátok dalok!
Az erdő mélyében támadt fűtő hangok:
Táebélyes tölgyek! ti lombos események!
Tíműljanak, csengő szatokon a regék. -
Te augó csörgeteg, lárma nélkül dőlj le...
Hallgatagon siess fordulással a völgybe!

Lebke fűtő szellők, csengő madárdalok!
Helyettetek egy szép regét majd én dallok.
A sokas visszhangot a sziklás bozókban
Remegő szavakban föl mindjárt én veszem!
Te fölvert szavakat támulja el a lomb,
Mely az erdő-árnyban inogva-leng hajlong.

Oh! kedves Enikő halla meg szép dandámat,
Mely suogó szellőn alkonyatkor támadt,
Tyugovo nap sugar fűzte egy csokorra
Ired az illatot fenföldi szél hozá.
Villikenek ajkairól tanultam én is, el
Rengeteg mélyében korányhajtó reggel."

Igy szólott a dalnok, a gyöngé fiúcska,
Az üde szépségben arca elborulva;
Vállairól kék selyem lengedez a szélbe,
Hol válláig szállva, hol megint letérve;
Köntöse szegletén ezüst virág-level
Föléje terülve két aranyos kehely.

A halvány Enikő puha körében,
Mí hímest gyepphanton a lombok árnyában;
Melléte Tündérke - kicsinke rokona -
Köti a virágot gyöngédes csokorba
Le gyöngéd csokrokat koszorúba fűzi
Buját iparkodva Enikőnek ünni

A hímest tisztáson, - mit, erdő szegélyen -
Föghajú Etlke mond meg! hová nézsz! ?
Tud csak Tündérkének virága, elfogyott
Sem köthet kis keze illatoró csokrot! -
Tízred! Tízred! nád vár erdő szemekkel
Továbbó sóhajjal nyugtalan kebel.

Amde kis Etlke nem veszi ezt észbe,
Tavartalan tekint a lant csörgésére
Frisas örömeiben tapsol, síkkel-ugrál, -
Hogy, úgy szól a koboz, mint csallogány madár.
Oltan testvéreken Tündérkéhez futta,
Kit - hogy lewenditsen - csókjával boríta.

Skive kéri nényét a halvány Enikőt
Engedje dalolni a kedves regélőt.
Csokrokulcsolt kézzel mint hízolg nényének...
Isten! e kicsinyben hogy repes a lélek!
Tefeletts két szem szép testvéreken függ,
Mint éjjel viaszinen a holdszötte bűnök.

Szép Enikő körött a távhölgyek ülnek
A kobor daláért ők is így hevülnek.
Az égő fekete vágyszomjas szemekben
Édes mosoly renega kedves gyermekben
S kérik ők is kérik a halvány Enikőt
Engedni dallani a lantos regélőt.

"Mondj regét jó dalnok! Feszítsd dalia kobrod,
Mely oly abrándosan, oly mélan, cseng-ropog!"
... A kobor megfeszül is rengő hujjain
A dallam-igbe száll, tündéri szárnyain
S a fiatal dalnok csengő szép szavával
A regét megkendi elhalált dalával:

"Kis" réjjel, zord szárnyaddal
Tábard el a sietőt,
Boríts rá a láthatatlan
Foszlányodból lepedőt!

Futó szellő! vidd a hangot,
A vert zörgt messzire,
Reptsd a futót.. a menkvőt
A lappangás ölibe!

Hajh! Laborca, ne sícs egy,
Teid köntööd foszlányos;
Tako lovad nem lát igitat,
Hogy a lég ily homályos.

A min szája vécs.. habos,
Teste szennyes, izradott;
Vékony lába teidkalaisán
Vérző seb tamadott.

Hatalmas ég! adj szárnyakat,
Adj szárnyakat minemnek!
Ah! mert a vész madarai
Már fölöttem röppennek.

Síró hangon rikácsolva
Csapnak - tömek, utánam,
Mint a rémek, egy vijjognak
A letérült homályban.

És Laborca veri ménéjét
Úti ménéjét szüntelen,
Mely véresen, vérhabosán
Száguldozik a gyepen.

Megdagadott odlikain
Vastag pára ömledex,
Kinyult nyakán, nagy homlokain
Hő verjék terjedex.

Oh! Laborca, kisé minden,
Léss csak hátta kicsinyég:
Hátad mögött fegyveressel
Rakódik be a vidék.

Sötét arccal, sötét lovan
Varrak - hajtnak tegedet,
Szárnyas nyilak a kezekben
Szárnyas nyil az íj felett.

Mért hagytad el Ungváradat
Ilyen gyávan remegve,
Tó népedet miért hagytad
Gyalázatos rít, csorbé;

Ha ott maradsz svitéruil visz
Mint hőre lel a halál,
A míg itten védetlenül
Mint futambót nyil talál.

Szép leányod atyátlan lesz,
Gyámoltalan csomete,
A vihar majd megszakgatja
Tépvé száll el felette;

Vagy majd egy szép nyári napon
Jeges eső lepi meg,
Vagy lesújtja borús éjjel
Villámaival a felleg.

Imegy Laborca, repül mienje
Mint dióvivő sasmadár,
Ainde köte sa magyar közt
Mindig szűkebb a határ.

Hah! az egyik nyomában van
I nyilat kap föl ijába
Es hidegen pattantja el
Tgy külvén el széljárta

A szárnyas nyíl rugva repül
Háritorva a leget
Magán hordva a jéghalált
Mint a szél a felleget.

I hogy a halál rajta ilve
Laborcahoz érkezék
A vert síven át bővelé
Továr jeges két szemét.-----

Ugyátlán lány jött Koborhoz,
Bánat nyomja kebelel;
A lár ömleng véierin,
Lár heviti szép szemét.

Hova? Hova!?: szép leányka
Ily bánattal nyugtalan?
Mely rémes tűz csillog-villog
Két szemed sugariban?

Kis ajakod bős átokra,
Rit atokra mondd! miért két,
Keblednek völgyvágán
Mint tanyárik deres tél?

Lengő hajad hosszú focuát,
Mert metszed oly rövidre,
Sohár kardot mert kötöttél
A gyöngédet derékra?!

Szűfít illet a nehez kard,
Sérfe jljön harcolvón, -
A harcúra nem szeret nőt...
Főle messze elvón.

Imegengedi, hogy a gyáva
Küldje, ölje halálba, -
Oh! leányka, véred ne ontsd
A harcmezőn hiába!

"Vérem ontom, de boszúmat
Kiöntöm a magyaron,
Szűmet csak ott esenditem le
A csatai szivajon.

Végy sergedbe vitéz Zóbor,
Együtt küzdök népeddel,
Mig ember, mig emberen
Levert leltem föllehel!"

... Hajh! sühognak már a nyilak
Repülnek a gerelyek;
A lobogók morva kékben
Mily szomorúin lengenek!

Bús redőkben ráncsolódnak
Mintha a gyászt hordanak,
Hangtalan lett a csatater,
Hallgatnak a hásonak.

Villámlovan veszebesen
Ki nyargal a serg felé,
Robajával a csatarajt
Ki az, aki fölveri? - -

Amazon az, Saborca lánya
Vékonylábu nejlovan,
A porondszem legbe száll föl
Vert fölleghent kis nyomán

Könnyüddel kard, fényes acéllal
Villog gyöngye habkeken;
Leeresztett forgótollas
Szakja jól szép fején

Mint kilőtt nyíl, visszatautlan
Megg a magyar vitéznek;
Kadocsának a rettentlen
A legbüszkébb vitéznek.

Összevagnak; szép Amazon
Tüzi vérel, hevosen...
Míg Kadocsa hidegen vi,
Szugalmmal tüztelen.

Gyöngye lányka dobta el kardod
..Hogy lankadoz a karja!..
Mert a halál szemfedőjét
Rád borítani akarja.

Elült a harc... elörpöntek
A harcai vitékselyűk;
Csak egy gyászos rémes madár
Röpdösik még felettük.

Töltet szárnya barna íze
Majd letérül a lányra,
Majd Kadocsán renyeg - inog
Kéto - szálló nagy árnya.

Után lecsap halk rugással
Amazonnak szűjére
A szárnyat verve hívösséget
Erőst az életére.

Leemeli ércsisakját
Szép fejeiöl Amazon...
..Hah! Kadosa, föld el szemed!
Tarsad gyöngye hajadon!

Hah! Kadosa, eresz mened
A fütelen avara
Utlan helyen a porondot
Fölttekbe kavarva!

Ha gondolat marczangolja
Elsötétült lelkedet, -
Hidd el nekem! csak a magány
Adhatja meg enyhedét!

* * *

Elhangzott az évek, csak a kobor dallam
Zeng-cseng olyan mélan, olyan vidulltalan
S így távoz a dalnok kobozat pergetve...
Mélán rezgve hurja.. szomorún.. bűtelve.
Etelkének min függ elmerengett arca
S szöke szemöldökü heklángú, s illaga?

Hézd! kedves Tündérke! szöghajú Etele
Szép virágot szedni nem megy rétköbelle!
Így végretelen lesz illatos koszorúd
S kedves Enikődiöl nem jászod el a bűt! - -
.. Onda Tündérke is nem csokran működik
Elnéje a hünnak dallamán tiünödik.

Imindnyájan tiünödnék vesztegen.. hallgatag..
A koborhang lassú, elhalkult, szaggatag.
.. Ah! de a szerjésben mi esőtét ily vadul
A száraz galyt töve szajjal nyugtalanul?
.. Ah! miként recessgnék - ropognak az ágak
S úgy lármát vave föl, esendjen a magánynak.

A lombos, csere-ig elvigue ketti vált
A szembe tüntetve az edei homályt,
Szép fiatal, ünő ugrott ki a gyepre
Vérző sebekkel a hanti kebelre,
Tjogva - rikogva fut Enikő felé,
Szeme is már elvált meredt, ivogessi.

Fölajzott szárnys nyil vitte rá a halált,
Mely a tomporán át, tüdejére talált,
Heg egy-két lépést tett lassan-irgatagon,
Arután végig-dölt a nedves parlagon,
A füves parlagon szép ünője előtt,
Ki ölbe fogatta az alig pihogót.

A lant már elhangzott... de... ah! a, csalfa hang
Mely oly tetszetősen zeng távolban alant!...
Oly gyászos e képzelt lanthangnak dallama,
Mint ha halk szavával haldoklót siratna.
Enikő sápatag szemléli az ünőt
A vérző állatot a lenni megszüinőt.

E borzasztó csendben, e dermedt perczben
Új láрма támad föl a sűrű cserejében. -
Dalma bontja szélylyel a kulcsolt ággatlyat,
Mely tépett mezire töviseket aggat;
Dalma balkézében leajzott ija van
S jobbja új nyilt fogát a vessző-dereken.

Ruhája tépdőtt, tövis roncsolta meg,
Fölszaggatott kezén külvér csopereg;
Foros jizadás, ül boltosott homlokán, -
Tgy áll a lány előtt leszeggetten, némán
... De szemének fénye nem nézhet reája
Meredten függeszti a nedves fűszálra.

Kiszívve dett az öz Enikő öleiben
Teteme széthullván a füves fővénen. -
Etele szóra kél boszúsán - hevesen;
"Te csunya rossz vadász, oh te könnyötelen!
Mert ajostad nyilad némin ünőjére,
É kedves állatnak kicsiny tüdejére z!"

Es aztán dussogva dobbantott lábával
Végig nézve Dalmát szemé két lángjával
„Ugy-e jó Tündeike, e vadász rossz bácsi,
Hogyha nyilat képes állateá bocsátni?!”
Hallgatag néz Tünde-könyvedű szemében -
„Könyörülj Istenem! szegény Enikemen!”

Tudjátok-e mit tesz a gyöngye virágnak
Diszét, lezaggatni, átadni halálnak?...
Tudjátok-e mit tesz elfogni magzatát
A dallos madárnak, reményes csillagát?...
Tudjátok-e mit tesz elragadni kölkét
Az alvó vadnak, bűszke ékességét?...

Ha gyöngye virágnak diszét tépderec le
Durva pajkos kézzel a fővényre vevve;
Promorin vonja be elpusztult kehelyét
S hervadás szállja be bisongó életét. -
A korány harmatja nem lesz gyógybalsama.
... Hajk! csak ölni fogja a napnak sugara!

A vadon állatja fölébredésekor
Dühöngővé válik, szaggat, dönt, és tipor.
Sagy zajt ver a berken, így keresi kölkét
Kitöltve, kiöntve fölháborult dihet, -
Még meg nem nyugoszik mint abészült orkán
Mikor szünetet tart tomboló hangjáról.

Szelidebb teremtmény a dallos madárka,
Gyöngyidobb ó, nála magzat-fájlalása;
Fonnyadozik, hervad, mint nyáron a virág,
Melyet a hevnap sűt, melyen a feleg rag
S bisongó dalokban fájlalva a vesztést,
Ítt keresve szíven jótékony felejtést!

Mint virág a vesztést Enikő, úgy éri,
Melyt az ütött sérvet keptelen enyésztri;
Mint a vad, úgy rajong a szű keble alatt.
Melyet a megnőtt kin a végletig raklat;
Mint a madár bisong hervadva fonyadva
Ökét panasztalan hangtalan fájlalja.

Imegy szegény Enikő ziháló kebellet
Összeszoruult szívben megdagadt tengerevel.
Mint a barna sájkas hajótörés után
A nem szokott földnek fővenyes talapján
Solykor majd visszanev zokszokajra kelve...
Ekként hánykolódik nagy lelki küzdelemben?

Eltávozott a lány, de maradt Dalma,
Egy helyre szögerte lelkének hatalma...
Ugy áll ott merően, mint népi regében
A kővé átkortak a bűvészt kertjében...
Amde benn a lelken a fájdalom dobog
Mint a dolgos kovács szünetlen, cseng-kopog.

Ötödik Ének

Mert vijjog a saskeselyű?
Mert szállong a turul s ölyű
Hadintéző, baljós madár,
Széles Dunának partinál? —
Azér' vijjog a keselyű,
Azér' szállong turul s ölyű,
Mert holnap ilyenkor, halott,
Szaxerivel fog veszni ott.
Orany János.

Elkényodik. . . Leter a nap nagy útjáról
Sugara hirtelen, zsarattal világol
S a bércejégfejére rozsakoszorút rak
Mely koszorútól az erdők elpirobának. -
... Falán, irigyelik a bércejégfejétől,
Hogy a nap sugártól rozsákat örököl ?

A völgy széles öblén ködös fátyol terjeng
Mint földre szállott fiist kelve, majd esve peng;
Fölötte a madár csapkodó szárnyaikkal
Alatta ürött vad gyorsietve nyargal;
A lombos csorjéken dallt ver a csattogány,
Zsong-susog, zsong-huhog a sásos ingovány.

A szárnya kelt szélben a kiszáradt haraszt
Lassan tovameno' halkult morajt tamaszt,
Mint az egybegyült nép, ha lázadást, növeszt,
Elfojtott kebellet zúgni, morogni kezd
Szután elsendül, hogy erőt szerezzen,
Hogy erő tamadjon az elbékolt kezén.

A mely szakadékban paripák vihognak
Fúcselgő szellővel játszanak, csapongnak, -
Mely dúis serényökön sátrakat költöget
Le megnyitott sátrak fölverik ijöket. -
Az első paripát Dalma fogta fekébe
Delibábos mezőn még gyermekki évbe.

Ült meg szőren zaklatott dűhében
A puszta avaron, völgyi mélyedőben.
Mint serdülo' gyermek a nyílt eről veté
Az üröbe fogott csörtető vad felé;
Ezen szagulda be a szülői ponát
A honni mezőknek füvesztett parlagát.

Hajh! nincs most meg kedve, nincsen meg szerelge
A paripát hagyva vadult önkényére,
Senk ajándé nyilat a csörtető vadra
Rözpant gyorsaságú ménjétől zavarva.
.. Hajh!.. jobban szeretné, ha a nyíl kebelén
Könnyitene vadult fájdalom-tengerén. -

Mögötte csatái halkán beszélgetnek
Báját nem, ügyelve a szép természetnek. -
.. Farsalgaistok tárgya minék körén forog
Igy.. alig sutlogva fiatal bajnokok?..
A szöke Viador Dalmáról beszélget,
Beszéli, hogy szíve milyen vérsó.. tépett.

„Már pedig az úgy van, büskedélyű csaban!
Képtelen könnyíteni kebelének baján. -
Egy sápadt leányka bántotta - így a hír -
Roisás hírrel pattant szüjére sekő nyíl
„É, nyílt benn hagyja, nem hogy kiemelje!
Tudig a lány Dalmát kacagja, neveté.

Inaló asszonyok, bölcsök... bűbajosok
Tudós varázsolók... hunszékely táltosok
Mondották, jósolták hangtalan magányban
Szívük int kaphat nagyrajú csatákban,
Nagyrajú csatákon kardcsengések között
"Vérsó" vitézek, haldokolók fölött."

Leterült a földre a harcának fátyola
Szomorú redőkbe helve... dagadóra...
A székely s a magyar Geló ellen kísérül
Harczi hevéllyel, ég, harczi hévtől szédül...
Nyugtalan... szüntelen szöktetik nényüket...
Ekként ég, így lobog a harczi hevület.

"Ésd!" a székelyek is harczi ménen ülnek
Dicsőt, győzelemért nyugtalan hevülnek;
Az éjhezű Anor-fia Apoll bannak -
Vérsó, repíti eléje halátnak...
S líhegő kebelvel lánzhéví erekkel
Szögula barna Anor a lelkes sereggel.

Oh! te hun, te vén fa! gondoltad volna azt,
Hogy minden ébredve látsz-e még szép tavaszt?
Gondoltad volna-e, hogy törsököd rügge
Lombos életerős cserejévé perdülné
Hogy ezen bokorba a dics-e szép madár-
Dalokat zengeni, dalokat verni jár?!

Hajh! Geló, Hajh! dákok, jobb lesz futni néktek
Mintsem elhamvadni öleiben a vésznek! -
Harczi kertetekben kiszáradt a babér,
Benne száraz kövő, a rit gyávaság él!
Mert hogy Traján elhalt, elhalt kertésze is...
Elmaradt, elesett gondviselése is.

Támad már a magyar, hihoga nyíl: síh!... síh!...
Majd a halál lehe borasztón körbe fű, -
Borasztó a lehe, mert szárnyas nyilat szór,
Melytől az engeszt az ütött sebbe forr, -
... Hah! oda néztek Dalma tő, előre,
Tjedten szalaának, távornak előre!...

Fekete sisakját arcára, keresztve
Sarkantyúzza mienjét a futó ellenre;
Fekete a mienje, sötét a ruhája
De legfeketebb a szeme két sugára
I csak ucsélja villog, mint magasan a nap
Mint a sugártól, éit tavaszi felleget hab.

Fut Gelo... fut a dák, gyorsan szedi lábát, -
Felve hátta nézve futnak Almáson át;
Zug-ropog az ággaly apró mienjük alatt
La folyton unszott, min röt, sörénye dagad;
Mennek, futnak, szállnak ijedten, sapadtan
A borsúlt, bikánál gyorsabb, vadultabban.

De mindjárt nyomukban tör-rohan a magyar
Ontva-öldökölve, mint villamos vihar;
Semelyik a dákot a fűbe kavarja,
Házik az Almásnak fodrába buktagja;
A vér a hullámot szép pirosra festi
La fodor a dákfőt ringatja - pengeti. -

Gyorsak a menekvők, gyorsabbak az üzők,
Omar illeért fut, csak véit, chevők;
De leggyorsabb mégis a fekete Pálma,
Báraszon legnagyobb fegyvere hatalma;
Nem pihen, nem nyugszik, a mig csak egy is fut,
Nem törődik vele: hol rohan, hova jut?...

... Elszállott a csata, elült a fegyverraj,
Elhangzott lefojtott sókint a harcivaj;
Már szedi Hun-Bajta messzement seregét,
Mely gyorsan tölti be Almás szép mienjét
Es a székely rokont dicsérik, próser:
Hogy küzdöttek! milyen hősi meglepősen!

... Ki volt ám a lovag-ait kérdik leginkább -
Mindeniknél bőszebb, természetben daliaibb?
A harcba láttan jött, iszrevketheteniül
Aként vágva magát a dákron keresztül
I vaj mostan hol bolyong, méit kerül bennünkét
Mint felénk özike a tigrisi dühét? "

Dalma! Dalma! hol vagy, hol tevélyeg mired?
Fegyed hinak, érted ábitanaki, - neired!

Hajh! te es endes hullám, mondád, hol láttad Dalmat,
Hol láttad csatánni megáradt hatalmát?
Fodrod csak nem rejti a fekete csatáit,
Ki sok jó vitare homályos éjjet ráit?!...

Ésem ráta be Dalmat, viáemnek tiüköe
Tetemén nyugodva véreben fióóve. -
Akkor láttam, midőn Felót gyorsan jüte,
Hogy szomoriú fejét nagy kardjára tüste
Tartán két oláhra csapott menlóvával
Lihogve - piulva öldökölő vágyával

Hajh! keskeny szakadék, mondád, nem láttad Dalmat,
Ésem láttad csatánni megáradt hatalmát?!...
.. Oh! láttam én Dalmat rihálva - piulva
Bokrokön átszállva köveken átjutva,
Habos paripáján itt üzött két oláht...
Típott bokor, tört hó jelexi nyomdokát!

.. Istennem! itt fekszik nyiltól jüve Dalma
Lápaattan vérebe, erőben elhagyva;
Csatárja Viador ápolja a sebet
A rokadni kezdő elhaló tetemet;
Két köny rezeg szemén szöke Viadornak,
Melyek arczán keskeny barázdáikban folynak.

Halálos volt a nyil, halálos a sebe
Mit orszivü oláh halállal tehele...
Mar haladólik Dalma... gyermekként sír tára
Hajd halgatva csukló kékelté, rája. -
„Most már nyugodhatol, oh! te viharos szü...!”
Éz volt Dalma ajkán ar utolsó betü...

Hagyjék el a csatát, hol nyilak süsognak,
Hol gerelyek, kardok ropognak - csattognak;
Hol men vihogása tölti be a leget,
Tord képek, vér képek jüjják képretemet.
Menjünk Bondavára, rovóban lakára
Bondavár kertjének egyes pársitára.

Bondavár fekszik kerék ormú hegyen
Végig - tekintve a völgyi rengetegen;
Nyugaton szakadék látong bérzfalával,
A kíváncsi szem nem hűthet rajta átál. -
Lenn a völgynek ölen a rengeteg szélén
Sékely medű folyó, csillámlik fehéren.

Bondavár kertjének szép gyepes pársítán
Enikő sétálgat ábrándosra melán
Lassan lépegetve gondolatba merült,
Szelkre, szivére, bus írást nehezült. -
Hófehér kezében hervadt koszorú van...
Ézt nézi lelkében olyan szomorúan,

Hadd! nézze szomorúan hallgatag ábránddal.
Elsápadott arcával fojtott sokajával;
Izvét ne raklassuk, baját ne tudaruk,
Te játszunk a tűzzel, ha felbőszült szél zúg;
Csak könnyt, vérmink arcán, majd felelet helyett
I szivén a gyógyír helyt szakgatók a sébet.

Egy magas járófa hús ányéka alatt
Etelke almára löszármvas nyilakat;
A vértékű alma vagott törvön hever
Sporosan kong a törzs, ha nyíl mellé ver. -
Egy lejjrott alma Etel pudráján van
Bennhagyva a vessző átdőfött kúrában.

Megtámasztva lábát egy hanti kebelhez
Tjára Etelke újabb nyilat helyez
S megrántja a ravaszt... a nyíl zúgva repül
A könnyen átszédelt levegőn keresztül
Helyt, éve az almát közep piros foltyán
Szegéri át sávos szép domborodáson.

Eldobja a gyermek az elpattant íjat,
Csattogó öröme, rajos szóra riad
S lebke futamával a csillótörzshez futott,
Tapsával betöltve a teit, a csallított
S mutatja nényének az átdőfött almát
Az alma átlövött piroskeji foltyát.

Megriadult Enikő Etel lármájára
Kicsiny kezeinek csattogó tapsára;
Rousás pír futá be arca két levelét,
Mint ha pirt az égbe a korányöntés szét.
Gondolatiba volt ekként elmerülve
Bús gondolatot bús gondolathoz fűzve.

Hogy hozzá, eit Etel, lehajlott arcára
Hő csókot nyomva kis metszetű ajkára
„Oh! ha látna anyád, mint repesne szíve!
Mily ügyes nyilazó szerelmes kicsinye!..
Mery kedves Etelle, vedd nyílna a végsőt
Ama sárga hejben piros pontban vért.

Vörös piros pont van sárga színű hején
Halvány, tükrösima domborult oldalán.
E pontot, isd által kis övem, Etelém!
A ledöntött törzsnek száradt hejé mellett.”
Lehoppant a fű nyílat ajkán
A pirosas pontja szárnyas nyílt hajtani.

Enikő után folytatta sétáját
A fáktól árnyazott keskeny utakon át;
A hervadt koszorúin játsza játszik keze
A koszorú színe, illata, elvesze, -
Így hervad az élet levele, virága,
Így a szív, érzelmé, érzelmének bája! -

Gondolatok bántják, rége gondolatok
Szívének folyamán hanykolódó habok
Ia habra hab fölül messzinnenről jövők
Szívajtól dagadó, szívajtól vérezők
Ie dagadt habokat viharzárpor, vorte
Barna, villámterhelt fellegből, vedre

Gondolat-fonalát a dalnok regeje
Fűzi egy vonalla réja bit, töve.
Szünet, csak ott, esenditem, le
A csatai szivajon . . .
... Így szólott Enikő agyöngye hajadon . . .
Mig, emberen, mig, emberen

Levert, lelkeim föllehel...
Füzi artán tovább reszkető kebellet.

„Osszesapnak, szép Amazon
Füzi véred, hevesen...
Mig Kadocsa hidegen vi
Nyugalommal tüztelen...
„Füzi véred, kérvél, miért küzdél Amazon?...
„Hajh! boszút keresel a kedves magyaron!...
Oh én véres boszút vajjon kin keressék,
Ha orvóstalanul, szívemben vérezek?
Oh! nem boszú az, mit követve üldözök,
Halál az, melyért szűm esengve könyörög.”-

„Artán lecsap halk sugással
Amazonnak süjjeie
Iszárnyát, vevé hűvösséget
Éreszt az életére...”
Enikő! „Enikő!” jtsad ki lelkedből,
Jtsd ki a szándokot nyugtalan eszedből!
Oh leány! Oh leány! szerencsétlen leány
Gondold meg, mivé lesz atyád az aggasztán!
Hisz, élete, lelke hozzád vagyon nőve,
Mint az anyai tej gyöngye csecsemőhe’.

Hatodik Enek

Lehel fűjta a riadó't . . . Bules
vitte a nemzet lobogóját
Szalay.

Elszállt a homor új nehékes szányakon,
Hogy sátot ritkessen a messze nyugaton
Ja, roszas szép korány meríté arcait fel
A keleti égen gazdag kellemeivel. -
Ragyogó szemei hosszasan nyugszanak
Élenk seregén a bolgár és magyarának.

Ueít néri oly soká, ily vörös szemekkel,
Tán nem látott tábot, ily számos fegyverrel?
Hajh! már látott többet, nagyobb sereget,
Sem erőt, veszteget vörös tekintetet!
Vörös tekintete, könnyes tekintete
Ueít, csüng rajta, mert halál ring felette.

Hullámokba jött a nagy magyar sereg,
Tompán zúg. . morajos mint jövő-företeg,
Kalan figyelmes lesz, Viddin lovára kap
S keblöknek tengeren dúlonga szívi hat.
Dereken csing a kard, kézen van a guly
S a könnyűded puzdra is a vállon hever.

Hah! Lehelnék kiáltja, tölti be a leget
Az alpai síkon a két tábor felett;
Harczi rajba tör ki Úpádnak serege
S megindul a ménen, mint az ig fellege.
Szállnak repülnek ők, - mint megannyi rémnek
Főtét fátyolán a földalanti ejnek.

Im! már közel járnak az íba jó a nyíl,
Hogy az ellen arcán veszen a harczi pír!..
S elhognak a nyilak, elszálltak sebesen,
Tompán ütődnek meg a fényes vértéken;
Már a testbe melyed s nyílt ajtot vág rajta,
Tgy csalja ki a vért a veszes szabadba.

Egybe csaptak végre megkerdődött a harc,
Vajjon kié száll majd a szegyes kudarck?
Istenem! mindkét fél, milyen erős, mily szép!
Közöttük, nem tudom, melyik lesz a gyengébb, -
A csatározok felett szállingós a halál,
Mint a dűtkereső keingő sasmadár.

Föveszi markába a sebes görögöt
Ki, inje kéteért hevélylyel hűz ködött
Es, elrepül vele a fagyos halálhoz
Edes testvérehez, a szülői hákhoz
S hja lakomára, emberek torára,
Hol a halottaknak alig lesz határa.

Fölkel a hű testvér, föveszi kaszáját,
Majd elesre feni kicsorbult acélát;
Kézének csontjai röögve munkálnak,
Kaszája pengéjen rimitően járnak. -
Moko, vággyal nézi bájátja, az enyészet
S a gyilkoló vaonak csengésén elmélyed.

Oh! de rémes képet nyújt e két szótlan lény
Egymás mellett állva a sötét éj csodjén:
Az öldöklő halál s a fagyos enyészet!
Mí adhat már ennél rémesb tüneményet?
Amaz csörgő-zörgő száraz csontjaival,
Emez sötételő szempillantásával.

Szempillantásával, melyek oly dermedtök,
A szűt, elsisbasztók, veséig terjedők;
Melyek megtöröttek, mint haldokló szemek,
Midőn az élet száll messzire belőle;
Melyek mint harasztton feltámadt tűri air
A szívnek mélyéig olyan rémüleg száll.

Enyészetes lehe veszt hirdet előre,
Halál. . mielőkonyság tör elő belőle. -
Lába-lepte nyoma hervadást hagy hátra
Tajos panaszkodás mindemiütt, utána. -
Föl tette rémi lény, nagy már a harcra raj,
Föl! hogy e harcai rajt lengje át szívi raj!

Eles immár a vas, kész a lakomára,
Roppant hatályos lesz súlyos súhintása,
Megindulnak hettlen testvér egyességben
Fatsuhannak gyorsan a levegő jégen,
Elöl jár a halál, enyészet, utána,
Követve utjokat fátyoluk, uszálya.

Majd elvük végre a pusztulás réjtét
Szárnyaira bocsátva szívök keménységét,
Mely mint börtönéből menekült sasmadar
Felleggel, versenyben, bőszes viharal száll,
Mely mint a nyugtából fölkavart vadállat
Az udó galyán át oly nagy dühvel vágat.

Majd hogy nagyobb hatást adjon haragjának
Csendesültte, tevé, raját, viharának
I mint a faradt rovar ül lombos cséjére
Oly halkán foglalt helyt - lombor kebelébe;
De rajjal, rugta be, rajjal, bősze haraggal
E rajos haragot villámos viharal.

A jászemü Tombor Horjának gyermeke
A villámos ignek sötétos fellege
Hollószinü lován, mint éji kísértet
Leszi remítövé ezt a csataképet;
A sugar is elvesz, mint oszlo' látomány
Leengedt sisakja fekete tolluján.

Kun - Etü is itt van szélesbes lovával
Kicsiny ráró lován harci haraggjával,
Szanaszét gárolgat az elhullt görögön,
Kinek vere szikkad az afföldi rögön;
Fyugtalan, lázasan párja után jár - kel
Harci szenvedélygel, csatározó hevélygel.

Végtére ráakadt a bolgár Völtára,
Kinek remítö a szemepillantása,
Ki már több magyarnak nyujtott volt éjszakát
I mégsem lelhetta föl murededdig harcpárját.
Most is kicsiny elve csap rá a magyara
Gögesen dicsekve szót szóba kavarva.

„Mit keresz itt vitéz? miért jössz a halálba,
Tán csak nem terhes már, évednek száma?!...
Nézz ide szép csatár! magyar vér a kardon,
Mely feléd villámlik köszöntve szilajon;
Köszönt szótalanul, köszönt hangtalanul:
Rólam a halálnak hívös anyéka hul.”

Nem szólott Kun - Etü, nem méltatta szöve,
Bármint hetvenkedjek, megjével Völtára;
De hogy mégis tudja, mihez tartnia magát
Megforgatá a nagy, hatalmas kopjafát
És mint így forgatja fel-felsohajt a szél
Sivító jaggató megtört panasza kel.

Bolgár Völtára bámul... „Mit e szép vitézke?
Kivel lenne baja vette - e, eszire!?”
Gyermeknek minék kard - füstölög magában -
„Hej! jobb helye lenne a sátor rugában!”
É hogy szavat más szóba hiába ne fűzön,
Gerelyét meghajtja a széles levegön.

Es a gerely repül átvágván a leget,
Kunnak testén nagyot dobbant a vértet;
Ságy volt a kajintás, nagyobb a hatása
Halaványság szállott Kun-Etü arcára. —
Megingett a kopja azél jobb-kezében
Olig tarthatva meg az ítés perczében.

So! de ez inogás nem tartá sokáig,
Sötétes halaványság arcán sem tanyárik.
Megfeszült a kopja, szakgatja a leget
Mint viharos ijjel villám a felleget
Es repül a kopja csillamló hegyével
Sivitorva futván előre a léget.

Sagyot dobbant volna hona alja alatt,
En azon a helyen, a hol a sziv dagad;
De dagadni megszünt a sziv, ez ítése
Svéret küldötte ki a megnyitott rése. —
Kanyattól a loról az elsaigult vitéz,
Tujva szárgula ménje, ebokan mint a vész.

Borongár Ruvenák vitézét szedi rongyba,
Majd sisakját dobja a nedves porondra,
A bolgárnak arcán halálverejték ül,
Verejték körben majd, sárgul majd kékül,
Oh! méit e gyávaság, míg azél a kibe? —
Sem illik bajnokhoz, nem illik vitézke!

Hisz! nem pástorból az, mely kezében villog,
Baltád sem játékszer, mely balodban csillog! —
— Hah! vigyázz az égbe!... az ellenes dárda
Vastakant hegyével kébledet atjárja!...
Lásd! ha csak egy perczrel kékik páro' méned,
A porban fürdik meg veritékes képed.

Megugrott a páro's Borongár dárdaja,
Czél, vesztve gardáját a ménről lerántja;
Hogy lehullt a loról, vitéz támpán csörent,
Mint rögtön kelt szelben a hiszáradt fiendő. —
Ruvenák meg nem rest, nagyot vág fejére,
Mely mint meglökött rög, gördül le Emere.

Legördül Emé, szöghajú bátyjára,
Hegytörten névre rá szemének sugára
Thozza lép a halál, befogja két szemét
Talan, hogy a támadt könnyűt törögi szét?
Igen! a könnyt rejti a szem heje alá,
Mert nem akarja, hogy megnöjön patakka.

Mert nem akarja, hogy e megáradt patak
Kémitő cseppjei bus sokat mondjanak. —
Borongár is Emé, csak ketten valának,
Védői hugoknak, a lilium szálnak. —
Szegény leány meddig vár majd két bátyjára
Halaványult arcával könnyörönben árva!?

Itt rohan, itt csatár, a rohanó Szabár,
Ex a rendithetlén szilajlelkű csatár,
Hosszú kelevézét szurásra emeli
S nyalka paripáját bosszú dühigverdesi,
Hely artán dühében robogva rugkapál,
Már csak e ment látni, eller a borradály.

Fegyvere, Kótrának vörtes keblére dől
Mint kovacs kezében a vasra vert poroly;
Elhalványul Kótra, s búsongó szemére
Leszáll a halálnak rémes hidegsége
S artán tovarohant a száguldó Szabár
Zugva, törve, rontva mint kitört tengerár.

Ott vágta Orontes, mint földalanti rém
Dühvel tekintve át a harának mezején;
A ravasz Ogmandi nyalka paripáját
Szöghajú Dülöngőt Orontes dofte át,
Orontes vágta le Rákos szép testvérét,
Ravatalát tőle nyerte el Keverét.

Hajh! büszke Orontes! ne örülj e napnak,
A halál madári megte rád is csapnak. —
Oh! nézz hátra vitéz! ki rohan utánad
Rémesen, veszesen mint jött villámlat?
Sikd! nincs kard kezében, csak egy csengő kassa
Eliq arra mégis, hogy a halált adja.

Láttad-e már merőn a kacsás parasztot,
Midőn végigjárja a rögző kacsát?
Borradály nem száll le mélyére szívednek,
Hogyha a kacsák hervadtan pengenek?
Orontes! Orontes! vigyázz, el ne hervadj!
A kacsák mezejének te is kacsára vagy!...

Ah! Ah!... ősz rovóban, miként engedhetted,
Hogy a kacsába jöjjen szerelmes gyermeked;
Hogy kardot vegyen föl gyöngé habkájára
Bédgyülhetni a csata zajába! -
Teid szerenséttlen bán! a görög tyandot
Választja társaul, a thebi kalandort.

Tengerész volt előbb, e thebai vitéz...
I ha a vízre szállt, le a dühöngő szélvész,
Akkor, vonta szárnya a vitorla vásznát
Sugy ment a tengeren, mint, itó villámlat.
Sem pihent megaddig, míg nem jött martalék,
Hab-ár közt, tévelygő, neki szánt hulladék.

Szörnyetegnek mondom, dühös szörnyetegnek
Vészrópó állatnak, vadult fergelegnek!
Vagy ne mondjam annak, ha az ánya vére
Szaradtott gyilkoló, szörnyeteg keze?
Ha a hü gyermekét átadja halálnak
Véres fejét küldve a síró anyának?

Te mondom annak - ha átkot szór az anya -
Vigyorgó lelkével ördögként kacagja;
Ha égő lángjával a lelki furdalat
Kégesült szívére le nem ír, le nem hat?
Oh! ősz rovóban, ugyan, hogy engedted,
Hogy kacsába merüljön szerelmes gyermeked?

Ah! hisz te tudatlan, vagy, ezen dologba!
Szótalan ment, lányod a messze távolba. -
Förő heves csókot nyomva szülőjére
„Kérlekemhez megyek, a kies Gönyűre!”
Istán löra kapva gyorsan elvágatott
Utána apródja törté a parlagot.

A fagyos enyészet Enikőhöz megyen
Őt veszt szöve a karcsi tömkelegén;
Később a halál, is meglátván a lánykát
Enikő körében forgatja kaszáját
S lehullnak megette a legjobb vitézek
Csörgő patakjára a kiöntött véreik.

A fagyos enyészet majd csillogó vértjét
Oldja le, testeitől rongyokba szelvé szét,
Majd a bőrlemezét vágja le a lőről,
S testére képet ír, vére mártott tollból,
Majd kardját, is avarja ki gyöngye kezéből
S aléltán veszi le hamiszin nyagéből.

A gyöngye tetemet kebelére zárván
Elopadott arcát karjára bocsátja. —
Rijogva - vihogva, mint repül el vele
Fátyolba födöttén hideg lakhelyére!
Az öldöklő halál hosszasan nézi, el
Mint siet a testvér a hősi tetemmel.

Oh! bolyongó hirtel' kelj, szalma szárnyadra,
Repülj el madárként a báni ablakra
S hozogtass csöröddel, mondd el rossz híradot,
Vend, ékkeddel át a szülő-kebelet, —
Hisz már elhervadt, úgy is szép virágja,
Virágtalan mit ér az aggott fa ágja?!

Mint partig dagadott folyamnak az árja
Hömpölygő habjait ha a rétre tárja:
Tiki fut a nagyra megnőtt süni füre,
Melyre még az előbb lenge szellő düle
S magával ragad el körögalyt, karasztot,
Melyet a nyári nap száradtán hervasztott:

Én úgy fut a magyar rugva hömpölyögve
A megfélemedett bolgárra, görögre,
Kit még csak az előbb szép alom rengetett,
Szép alom, mely nekik hozna szép kincseket
Eszöri, követi a komor Tiszáig,
Melynek nagy medrében rajos ár tanyázik.

Fajos ár, zajos hab, tanyázik medrében,
Mint képződő lava Tulkán kebelében
S várja áldozatát tátongó ölébe
Zúgva kavargva nagykövü övénye.
Só! nem kell sokáig várnod áldozatra.
Halavány arcokat visz majd árod habja!

Száguldos a görög, követi a magyar
Mint szél zizegését a kisrinke rovar,
Itt is hull, ott is hull a görög, a bolgár
Mint a rászott fárol barna cserebogár,
De itt a rászó-kéz a szárnyos nyíl vasa,
A scythá-magyarok reinitő válasza.

Elerik elvégre a futók a Tiszát,
Víznek fodrozott komorszínü síkját
S leszállnak a lörol, eldobják a feket
A vérhabos nedves fényes vezetéket
S leszállnak a parthoz vízi paripákra
Az ingó-rengő kivájt fenyőfákra.

A vízi paripa szilajkodó mien ám,
Nem tűr gyáva lovas domborult derékán,
Lehánnyja, leveti a gyöngye lovagot,
Mint a hegytetőről szél a fuatagot. -
Azéit neveri a halász e sajkákat
Vizi paripának, mert adázul vágat.

E szilajkodó mien már többet vetett le
A felborzolt vízre, a gyöngyös szemekre
S a tolongó hullám magával ragadva
Hol a mélybe, hol a felszínre csavarja. -
Ah! de mindegyiket nem kell lehánnyia
Ledobja az ilyet a magyarok ija.

A magyarok közül majd a hevesebbek
A hanykódó Tisza vízébe sietnek
S megkezdi a harcot a víznek ölében
Paripájuk hátán hevesen élénken
S a kiomlasztott vér, elögyül a vízzel
A zajos kebelü Tiszának könyvivel

Uszkálnak a fejek, a halavány fejek,
Kétszemű arczaik milyen színtelenek!
Menjetelek, uszszatok haráig halvány fők,
Mondjátok a hír, dics mily hamar eltűnök!
Menjetelek Tételig, hogy ottam a rokon
Ésteteket vegye szomorúan rokon! -

Hetedik Ének

... Septimus Tuhutum, pater Horcha,
cuius filii Gyula et Zombor...

Anonymous.

Urolet (Apoll).... in accidibus post
Teram Vacsark moritur

Szekely kronika.

Se menjünk ily futva át az Alpár-téren
Csak keveset látva a gyors képményen;
Menjünk, ismét átál most az éjhomályban,
Mire a fiadkatunk a rémítő gyászban? -
Hisz! oly csendesséig van az életük fölött,
Mint kiinn a temetőn a sírhantok között.

Érd! amott egy görög véibe borult auzual
Tárgultan, mint a már régen nem meszelt fal;
Szétszagotott véittel behorpadt kebellet
Eltörött karokkal kivájott szemekkel;
Mudt vér fövenypor a ruvott tenyerein
Éleggedett össze feketén... setéten.

Itt meg egy paripa merevült tetemmel,
Szörén megszáradott verejték forrása,
Kinyitott nagy szemével van befutva,
Kegersztett nyerge hiült vértől pirulva;
Hajh! ki tudja mit porba hol vetette,
Bokrosult futásban rott, legbe lövelve?

A szöke Kun-Verejt Edénék rokona
Fekszik lóva alatt mellén megtiporva
A bolgár Hakánttal küzdött diótelenül
Ily követhetetlen, oly szerencsétlenül;
Gerely ütötte meg szép halmii kebelét
S kopja szál üste ki fiatal életét.

Am bolgár Hakánt sem járt szerencsésebben,
Ott ottan fekszik a vérmédu gyepen;
Acsád borultta meg Kun-Verejt halálát,
Hogy fejére hajtá recsegő kopjáját;
Ott fekszik, homloka... agya szétkusottan,
Rongyra vágott arca halavány pirosan.

La messze közelben mindenütt elcsúsztak
Szörnyűleg megtiporott vére borult testek;
Hajd paripát láthatok, mely szilként szilaj volt,
Most isendes mint a rét, melyről az ár lefolyt. -
Most már alig is van, a ki haldokolna
A kin az életnek jele még meg volna.

Oh! de mit is mondok... im vénasszonyamott
Guggoló helyzetben, kezében pálcakabot;
Félükről lefelé vág- és ves réti betűt
Keleti alakú, török-perusa szavú. -
Mintha bogarakat vesett volna rája,
Olyan a szavak szifázott vágása.

Messzünnenről sötét, barna szörű minen
Csak lassan haladó lovas jó a réten;
Fejét szomorúan függeszti a földre
Inogva-zenegve, mélyen elünnödve. -
Tán keres valakit, hogy halk a járása,
Hogy ilyetén levert szemepillantása?

Igy halad, így nyugot lassan lepegetve
A homályos ködű sötét szürkületbe
Es hogy az agghoz rit nagyot kockant, lova
Meg-megrásta feket borogva - vijjogva,
Gardája rogatja, de nem mozdul e men
Megfeszítvén lábát két halott tetemen.

És... bámul a lovas szemét erőtetve...
És kinyújtott nyakkal a nagy szürkületbe
Lesak artán látja, mega megaggott asszonyt,
Ki, rovást, rováshoz kapcsol, függesztett, vont
Es megáll előtte, lováról szemlélve,
Mint vigyorog ^{a nő} ~~mosolyg~~ ráncosodott képe!

Érardt korhatag fa' elhervadt virág,
"Min élődi féreg - az élő idő - rág!"
Pálca - botra mit rász ilyen szorgalmasan,
Hly átkozott helyen keso' alkonyatban?
Vagy bolygó lidérc vagy, mely jár gyász helyeken,
Nyugtalan lélekkel kedv, - sajt, - örömtelen?"

Fölnézett a banya a sötét lovagra,
Rovó pálcabotját ölére támasztva
És kímleli szemével finom arcavondást,
Kímleli szemének reszkető világít
Föszült hajtekercsét átveti vállára
Felelni készülve a lovas szavára.

"Hajh' regét, rovok in, bis regét... szép regét,
Szerelemtől hervadt lányka történetét, -
Hajh' bis lesz e regé, mint a lány bis széje,
Helyre a szerelem nyilvasa repüle.
Hajh' szép lesz e regé, mint a rét virága,
Helyre ég könnyétől van nedvessé' árva.

Haj' szöghaju Halom - ladd' nevad örömeom -
Tisztán van még képed öreg emlékemben!
De mért is ne lenne, ha mint már gyermekét
- Mint lomb-ág a maddát - két karom ringetett;
Middon leszállt keso' homályos alkonyon
Dallal altattalak ringó térdboltomon.

Hej! szöghajú Halom! most rovott regémet,
Élőled elfödniöm szeretetem kértet;
Szép regé, büs regé másnak elbeszélve
Am ölé hatású lenne read névre;
Kövess a Tiszaig, a fűzek árnyáig,
Ott mindent magad látsz a legkisebb áig! -

Igy szökött a banya fölkelve helyéről
A pálcát elrejtve elaszott kezéből;
Még bombolt hajára banna kendőt kerit
Igy a Tisza felé szedi lépéseit...
Büs Halom követte lassan halaványan
A mindig sötétebb, wöndesült homályban.

Élérük végtére a fűzeknek árnyát
Halottan keresztül... véres tocsakon át...
A szomorú-fűzek, csalitos tövében
Mi csillámlik elő, ily ezüst fehéren?
Föld... föld! fel a galyat! Oh... szendegő leány...
Ruhája mily szakadt... arca mily halavány!

Oly álom szállott le szemre nagy hajára,
A hosszú árnyékú sötét szempillára, -
Melyből soha nem kél, soha föl nem íbred,
A melyben a habál teremt álomképet, -
Am az álomképek puszták rajtalanok,
Vagy hogy jobban mondjam valósigtalanok.

A szöghajú Halom, előtte terdgel
Fokoshajú ajkkal megtörött kébellel;
Jobbjában Enikő kisvirág kezét tartja
Szemének hervkőnye végig folyva rajta
Az aggnó pánczosult megkerégesült képe
Cszeszoruult állal függ a gyászos képre. ---

Kedves olvasóim menjünk el Vacsárka
A pott élte végén választott lakára
Vacsárka szomorú, büs a külseje is
Büs lett nagy udvara, büs anyas kertje is;
Leverték lakói, leverten ödöngnek
Vége hajk! vége lett minden reményöknek.

Minden reményöknek vajjon mért lett vége,
Mért szállta el őket a szívnek kétsége!?! --
Hej! gyásztyosló madár repült Vacsárkára
Vacsárka lakának magasablakára
Ihogy üvegét verte hegyetlen csőrével
Mése, szívig ért átkozott hegyével.

Saxt mondta e madár: „Megagott Apollóban
Eniköd kiűnn, száguld a csatának baján;
Tyandorral küzköd.. küzköd hasztalanul,
Ereje, harcra maradozik lassul..
.. Elhullott.. Temetik a Tisza füzesén..
Hervatag virág van meredült tetemen..”

Nem csak az idő rag most már Apollóban
A bú, is red, szállt ölé hideg szárnyon;
A bú-erorden, tél-havát, szőnye rajja
Lebegő, omlatag haja, szakállára;
A bú-erord paraszt-arcán barátát rag
Mit napok folyama mind nagyobbakká rag.

Mostan már rabonban kacagányát nyomja
Oszkaja barátás arcára omolva;
Reszketeg kezével elfödi két szemét,
Ege, uggyis megtört, csillagtalan, setét;
Összehullt mellhasa, csak fáradtan rihál
Mint a sátor, vászna majd esik, majd megszáll.

Fija, előtte áll, nehéz fegyverében
Könnyredű, csillogó éjötét szemében;
Körölte Tündike, s Etele, unokái,
Szomorba öltözve, lelkeknek világi;
Nem az élénk fia most már his Etele,
Ki virágot szedni hímest, vete kele.

Im! leszállott a nap halványan, töötten
Stamad az alkonyat, sötétén ködösen;
Tsong-suog a falomb, szárnyára kelt a lég
Tszjing, nyújtózkodik a gyepen az árnyék..
Hervad fü.. fa, virág.. igy jö az enyészet..
Múlik a boldogság.. száll.. repül az élet..

Fermetexő, eső táplálja a rétet
Fermeteg, esőtől, ujja, ébred, éled
S eleven, szint nyelve, megnyílik hosszúra
Kardpenge alakú éleshegyű, csúcsa
S mocsári szombokként összegyűlnek - jönnek
Kiszáradt porondján a fővényes, rögnék.

Alnár fővényesre, is buja fü, tejed, el
Tingó, hullámozó, szép színű szövettel;
Amde könyjével, nem, eső, élesztette
Mig megnőtt, magassá, hullámzó, szövede;
Magyarvér, bolgárvér, lágyítá, meg földjét
Ra külvare, rá ontva, éltető, esőjét.

Ha...! in, úgy borzadok, ha e füre nézek
Fölkelnek agyamban, sötét, tünődések...
A megnőtt fiúkhoz, összerág - azt vélem -
Nem merem hinni, hogy képzet játszik vélem?
Majd még azt gondolom, tán, beszélni tudnak
Tán, esetét monadják, rémis haláluknak?

S hogy agyrajzolatom még szilajabb legyen,
Holdrugár, tévelyeg a rengő fűhegyen
S végigjárja őket, tán végigcsókolja,
Tán, egbementektől, van külvare jégesője?
S megrezdül rá a fű, fölemeli fejét,
Hogy olyan, ides volt a isök, a hibeszéd.

.. Hajh! a mit most látok, tán, csak nem kéjzelem...?
Milyen halavány ő, mint a síri szellem! -
A fűesből megy, el megtört - szomorúan
Szíve, elmerülve a lélek - borbán;
Majd, visszanéz, mintha mindenét hagyná ott
Hol, előbb órákig, tört kebellet állott.

"Gyászos kicsiny gyepkánt! Isten veled, veled!
Hely szűnnet, véressé, szakgatod, tördeléd!
Megyek, hogy engem, is a harci avaron
Vérnedüs hulla - kánt fedessen, takarjon." -
S hozzá megy lovakhoz, mely a fűt szakgatja,
Hol, kiszélesbül a part hanyarulatja.

Es ráveti magát lovának nyergére
Csöndes lépését, nem is ösztökélve...
— ... Várd! ... a mén megijedt ott, egy kaponyától,
A mely a fű mögül fehérén világol. —
Most száguld... ám Halom, iszre dehogyan venne,
Hogy menése elvált vadült-fektelenne.

Hisz diu, kedves öröm, ez tejed sebesen,
El jár a völgy ölen, da bécs kebelén;
El jár gyors szárnyain a királyi lakig.
Le a nép szívéig, a gunyhó ajtaig
S befut minden helyet, befut minden rugót
S míg meg nem ösmerik, mindaddig nem nyugodt

Elfáradhatatlan repülő két szárnya,
Letéríthetetlen útjának iránya
Iha felhős ég felett, csapdosik, repdesik, —
A barna föllegár földig ereszkedik
Gitten harmatot szór, fényes gyöngyszemeket
S a fényes gyöngyszemek mindenhol életet.

Szekely lelkiere is jüde életet szorít
Elűzve, elhajtva a bánatot, szomorot;
A bánatot, szomorot, mit Apoll halála
Terített a multkor fátyolával rája
S most barna Apollal eltiúnt a sötét gyász
Fölzáradt, fölzikkadt a könnyűhallatás.

Tűzhalomra öröm, kedves öröm szállott
A szív kebelére hullajtva virágot;
Öröm gyűjté össze a himn-szekelyeket
A tűzhalmi rétnék himnes melle felett;
Kedves öröm rajzolt norszákát az arczon
S fekete íjet a fényes szemcsillagon.

Mi öntött habvány pirt Apoll szep arcára
Kedves hót tejesztre, lázas hevet táva?
Hisz hozta, e hevet gyors sebes szárnyakon
Szívéig leszállva kedves-irgatagon?
Vagy öröm ment hozzá gyönyörű arcával
A kelő, éreték verengő harcával?

Tem öröm... nem öröm szállott le szívem,
Tem örömtől hevül szívem... keble, vérem.
Tem a hír sietett hírd veses szárnnyal,
Kövülte, fölötte-oh! - nem a hír szárnnyal.
A nép szeretete, csimpájkod' beleje
Viradatos napját szétöntvén feleje.

Türhalom kebelén áll a nép hallgatója
Szűje kedvrepeső's örömtől, igatója,
Téma áhitattal néz barna Gyorra
A követőség - díszes gyönyörűded, sora;
Bölcs - ivű szemök hamathent tündököl.
Hej! öröm sugárzik az ékes fény mögöl.

Mt... srikely követőség... élen kétgyula van
- Két kiváló fatörzs a favor - csapattban -
Bojt - Andor az egyik... már sok évet, élt el
Gyönyörű napokkal, majja megteli dével;
A másik Kemecskút, ő meg csak fiatal
Könnyelmű kebellet hív szívi csarattal.

Mindjárt oldalukon Tengemér a káikán
Oltóve feketén, mint mogor hazárkán;
Tötét medvebörböl hiszült kaccagánya,
Melyre viszontagság szörtelen helyt hánya.
Temesült oldalán hard nyugtalankodik
Leve a minen a teidi, csuklóig.

Artán jó a többi tarka vegyülekben
Tágy helyre terjedve a halmos könyökben;
Amottan horkások gyönyörű ruhában,
Arzok büszkeségben s harosi méltóságban;
Itt meg két ifjú bán szóba elegyedve
Edes kejtől, egve örömtől gerjedve.

Oh oláh népek is - im! - ott van küldötte,
Ot megadás... bibe... nyugalom küldötte.
Villogó vágású kardja van kezében,
Vihar - villám veve a kardlapi képen
Balgában tört ij van megtáigult ideggel,
Megtáigult idege szakado' s siveggel.

Barna Apor előtt meghajlik a kardja,
A megadás benne meghajolva tartja;
A rávágott villám jelve kunfegyvernek,
Helynek sugarai, ellenre vészt, vernek
Az oláh népet, is, e sugar' verte le,
Hidón könnyelműen fénycs, ellen kele.

A ketté törött, új meglágtult ideggel
Meglágtult idege szakadó zsineggel, -
Bússzomórú jelve az oláh, nemzetnek,
Hogy önjelükből föl, nem üdülhetnek. -
Az éit, és a Aporban gondos védőt, támaszt,
Ki életet áraszt, új életet, támaszt.

Ott meg a testvéreinek, a magyaroknak sora,
Szencsét kíván a székelyre, s Aporra; -
Honnet Székelyeknek unokája Zombor
Válik ki, mint virága gyepes halomból.
Zombor - Horka fia - gyönyörű rejloron,
- Helynek ha feket ad -, szelőként fut - oson.

Hatalmas az Isten; magas utakon jár...
Fenn, hová nem csap, d'az emberi ész - ár.
A villag erei, mik fönn keringenek
S illatos virágoi a réti hebelnek
Ragyogják, susogják: "Hatalmas az Isten
Meredek, útjain, remek tetteiben!" -

Egykor két gyönyörű szépszinű virágot
Asia hív honán díszleni meglátott...
Leszállott horrajok, egyikét letépte
S Európába ment gyorsietős lépte
Heltette a Tátra gyönyörű honára
Hagyván, hogy iltesse a napnak sugára

S a hatalmas Isten Klionak meghagyá:
E két szép virágot vedd figyelmed alá! - -
... Ki a történetből két lapot választott
S számára irnedűt vércsiből fakasztott
S ita nagy sokáig e két külön lapra
Történeteiket folyton egy huramba!

Am, egyszer, irredit sötét vérből mártott
Ihorra, irótollat, rémmadárról váltott
I az, elvitt, virága az, ita: „Tönyador.
Virága. levele vesztő-omlatagos.”
Valóban, elhervadt, s csak, töje, maradott,
Mely, csak, később, látott, élet-, viradatot.

Elet-, viradatot, akkor, látott, töje,
Hogy, a, magyar, bejött, Pannonia, földre,
A, másik, szép, virága, büszke, magyar, volt,
Kinek, ösnyugalma, otthon, összemolt,
Most, együtt, ija, a, két, virág, esetét
Egy, lapra, vezet, történet-, esetét,

Igen! székely, magyar, egy, ébe, fonadott,
Együtt, lát, szép, reggelt, együtt, alkonyatot
I ha, a, magyar, fölé, sötét, felleg, vonul
Eserjéből, igen, sok, székelyre, is, lehuill
I ha, székelyen, sebet, szerencsétlenség, váj;
Az, a, magyarnak, is, oly, rettentőleg, fáj! -

A, testvér, magyar, is, most, örömtől, repes
Izive, lelke, vére, az, örömtől, heves,
Tízétek, szép, Zombor, terheltén, ekerett,
Tehével, függ, rajta, édes, emlékezet,
Iziveben, rokon, szeretet, irulem
I édes, vagy, fekszik, a, rokon, kebelén.

Az, emlékezetnek, terhet, elmult, csata
Ölő, villáminak, sugara, hullatta,
Mely, sugar, Zombornak, ment, vesztőve, gossan
Csillámló, hegyével, a, szívnek, hajoltan;
Ekkor, barna, Apoc, villám, elé, állt,
Mely, villám, rajisáról, megtöten, földre, szállt,

Es, a, nyilvesszőnek, megtöit, két, darabját
A, gyepről, fölvette, s, Zombornak, adta, át.
Zombor, elvörösült, megindult, felette
I, pirultan, a, vasat, keblebe, rejtette...
... E, szép, emlékezet, édesen, függ, rajta,
Rá, viselő, terhet, örömből, hullajtta.

Rokoni szeretet, rokoni iráremény,
Edes vágy, kedves vágy, terült el kebelén. —
Ért a szeretetet, testvéri vér szűtte,
És lármáj, és rajong szívének körülte. —
És az iráreménye lelkeben támadott,
Az edes rokonait tengerei dagadott.

Edes vágy, kedves vágy, terült el kebelén,
Mely nem kél, mely nem száll nyugtalan hevenyén.
A mely szive falán szép képeket rajzolt,
Melynek mindegyike szép mint az égi bött.
Így!... egyik körülök festi a szép hazát,
Helyet a testvéri egység szállja át.

Tézd, nézd barna Apór! — hej! — kit látok amottan
Hon tononkolo' szép hófehér lovan. —
Mely szép men, mily szép lö! mily büszkén áll meg a,
Melyre dúis sörénye, exüst sátozt, raka! —
A domború mellett, a telt széles hátán
Annnyi a futó ér, mint fonál a hálon.

Íróg-Étele, jüli a hánykodo' hátast,
Mely a gyepes földön, tágas gödröt, támaszt;
Csak ma meggy először vitékkel sergével
Barna csatárokkal marcona vitékkel
Balkézén gyöngyöü' csifárott ija van...
Arany sodrony hurva az ideg-fonalan. —

Tündéike, Étele gyöngyöü' nővére
Tézte, mily delezegen jült a telivére.
Ugy repesett szive, — akkor, úgy dobogott,
Hogy örsese a széllel versenyzőn, robogott
Tézte a míg látta repülő' alakját,
Mig elrejté a táv a fegyver sugardát.

.. Hah!... de szót más szóba hiába mért fűzők?...
Már zúg-rajg a tömeg mint seregő' üszök. —
A tarka követség már tett, már végkelt
I minajait áldozathoz, tessnek készületet
Az áldozás kövön gondoszóü' bariány
Melyoly mozdulatlan mint kivágott márvány.

Először áldozik Apró a tükhalmon
Elfojtott érzettel szíven hallgatágon;
A halom köré gyűlt népek arca, képe
A megihlettség től pirosa van égve. -
.. Elmúlt az áldozat.. elhangzott a raj
Elnyugott, elült, mint fészeken felt kavvaly.

En, esemény óta sok év szállt, repült, el,
Ester alkonyattal, s reggeli derűvel. .
A Tükhalom most pusztán élettelen áll ott,
Alacsony ormára hangtalanúság szállott;
De hogy ha mellette székely ember megy el
Megpihen gyephántján hegyelő kebellet.

